

Criminaliteitsperspectieven en samenwerking in Velve-Lindenhof

Bachelorthesis
Bestuurskunde
Universiteit Twente

Naam: H.J. Trouw
Studentnummer: 0001910
Inleverdatum: 4 september 2009

Examinator: Dr. M.R.R. Ossewaarde
Meelezer: Dr. D.B.D. Bannink

Voorwoord

Dit verslag is het resultaat van het afstudeeronderzoek dat ik voor mijn bachelor Bestuurskunde heb uitgevoerd. In het onderzoek heb ik de relatie tussen de manier waarop mensen naar criminaliteit kijken en hoe zij hun samenwerking waarderen bestudeerd. In dit verslag worden de aanleiding, de achtergronden, de uitvoering en de bevindingen van het onderzoek besproken.

Tijdens het onderzoek heb ik een aantal mensen gesproken die zodoende een bijdrage hebben geleverd aan mijn onderzoek. Hierbij wil ik de volgende mensen bedanken voor hun kennis en ondersteuning:

Annuska Achterberg

Andries Bruinsma

Albert Fransen

Agnes Haveman

Ton Loeving

Stephanie Mulder

Ringo Ossewaarde

Anneke Stauttner

Cor Wijering

Voor mij zelf was de uitvoering van dit onderzoek een interessante ervaring. Ik hoop dat het lezen van dit document voor iedereen ook interessant zal zijn.

Hugo Trouw

Enschede, juli 2009

Samenvatting

In de wetenschap en de praktijk van de criminaliteitsbestrijding hebben verschillende actoren een verschillende kijk op vergelijkbare situaties. Door die verschillende kijk komen zij ook met verschillende oplossingen. Dit onderzoek heeft als doel om de invloed van die verschillende opvattingen op samenwerkingsrelaties in de praktijk te onderzoeken. Voor dit onderzoek zijn een zevental interviews gehouden met professionals die werkzaam zijn in de praktijk van de criminaliteitsbestrijding in de Enschedese wijk Velve-Lindenhof.

In dit onderzoek worden een drietal onderzoeksvragen onderzocht en beantwoord. Als eerste: vanuit welk criminaliteitsperspectief kijken praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof? Door criminaliteit als sociaal probleem te bekijken, dienen zich zeven dominante sociologische perspectieven aan. Deze perspectieven kunnen weergegeven worden in stellingen over de oorzaken, omstandigheden en oplossingen voor criminaliteit als sociaal probleem. Door deze stellingen aan de respondenten voor te leggen, kan de populariteit van de perspectieven worden gemeten. De perspectieven van het afwijkend gedrag, sociale pathologie en het waardeconflictperspectief zijn het populairst, maar het gaat hier om slechts zeven metingen.

Hoe goed vinden de praktijkprofessionals de samenwerking met andere praktijkprofessionals? Door in de interviews gericht naar de samenwerking met anderen te vragen, kan worden vastgesteld dat deze als goed wordt gewaardeerd. Het gemiddelde cijfer is een 7,7. Hierbij zijn er wel een paar uitschieters.

De laatste onderzoeksvraag vraagt om het meest uitgebreide antwoord. Kunnen de verschillen in criminaliteitsperspectief, waar vanuit praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof kijken, in verband worden gebracht met hoe de samenwerking met andere praktijkprofessionals wordt ervaren? Om dit te onderzoeken hebben respondenten voor elke samenwerkingsrelatie vragen gekregen over hoe afhankelijk zij van anderen zijn en anderen van hen, hoeveel vertrouwen zij hebben dat anderen normconform handelen, hoe goed zij op de hoogte zijn van de (mogelijke) acties van anderen, hoe goed zij die acties kunnen beïnvloeden, hoe gemakkelijk de communicatie gaat en de mate waarin innovatieve oplossingen voorkomen. Vanuit de uitkomsten van deze vragen is er als eerste een model gemaakt dat de invloed van het verschil in perspectief en de mate van wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen, informatie en controle op de kwaliteit van samenwerking onderzocht. Hieruit wordt duidelijk dat het verschil in perspectief en de mate van controle geen eenduidige invloed hadden op de kwaliteit van samenwerking.

Door vanuit het gemak van communicatie en de mate van innovativiteit een waarde voor cognitieve afstand te construeren kan een model worden gemaakt dat de invloed van de mate van cognitieve afstand, wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen en informatie op de kwaliteit van samenwerking bekijkt. Dit model geeft met 80 procent betrouwbaarheid een negatief verband voor de cognitieve afstand en een positief verband voor de andere variabelen.

De door het aantal metingen beperkte betrouwbaarheid van het onderzoek en het niet zichtbaar zijn van de verbanden tussen de mate van controle en de kwaliteit van samenwerking en het verschil in criminaliteitsperspectief en de cognitieve afstand zijn drie interessante aanleidingen voor verder onderzoek. Ook voor beleid zijn een aantal aanbevelingen te formuleren, met als belangrijkste dat vanuit het onderzoek de ontwikkeling van veiligheidshuizen en buurtposten waar verschillende organisaties bij elkaar zitten een goed idee genoemd kan worden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Inhoudsopgave.....	4
1. Inleiding.....	5
Onderzoeksvragen	6
Focus	6
Opzet onderzoek.....	7
2. Theoretisch kader	8
Sociale problemen	8
Zeven perspectieven.....	9
Ordeperspectieven	9
Conflictperspectieven	11
Constructivistische perspectieven	12
Samenwerking.....	13
Conclusie	15
3. Methodologie.....	16
Operationalisatie perspectieven.....	16
Operationalisatie samenwerking	18
Dataverzameling	18
Methode van analyse.....	20
Verloop interviews	21
Conclusie	21
4. Analyse	22
Verskil in perspectief.....	22
Samenwerking.....	23
Relatie perspectief en samenwerking.....	23
Conclusie	28
Discussie.....	29
5. Conclusie	31
Aanbevelingen voor beleid	32
Aanbevelingen voor onderzoek	32
Bronvermelding	33
Bijlage.....	36
Interviewvragen	36
Onderzoeksdata	40
Berekeningen	44

1. Inleiding

In november 2008 waren er verschillende interessante publicaties met betrekking tot overlastgevendende criminaliteit in grote steden. Het *Jaarrapport Integratie 2008* van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) stelt in een analyse van de cijfers dat er een oververtegenwoordiging is van niet-westerse allochtonen in de criminaliteitscijfers (2008a:187). Zelfs na correctie voor de leeftijdsopbouw en een aantal sociaaleconomische achtergrondkenmerken van de groepen blijft er een oververtegenwoordiging bestaan (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2008a:198-199). Het CBS zoekt een mogelijke verklaring hiervoor in persoonlijke kenmerken, bijvoorbeeld stress, temperament en vatbaarheid voor verslaving, maar ook in toevallige omstandigheden (2008a:193). In dezelfde maand publiceerden drie Groningse sociologen hun artikel in *Science* waarin zij de beroemde 'Broken Window Theory' van Wilson en Kelling bevestigen (Vlasblom, 2008:8). Lindenberg, Keizer en Steg tonen in hun onderzoek aan dat omgevingen met duidelijke tekenen van normovertreding het volgen van de norm door voorbijgangers vermindert. Deze normvervaging gaat zelfs zover dat ook ernstiger vergrijpen zoals diefstal in frequentie toenemen.

Uit de twee voorbeelden blijkt onder andere dat er veel verschillende manieren zijn om naar de oorzaken van criminaliteit te kijken. In het eerste voorbeeld worden sociaaleconomische maar ook persoonlijke kenmerken als verklaring voor crimineel gedrag aangevoerd. In het tweede voorbeeld wordt de rol van normopvolging in de omgeving aangetoond. Criminaliteit is een zeer complex fenomeen waarbij veel verschillende invloeden en oorzaken een rol spelen. In de wetenschap en de praktijk bestaan tal van theorieën en ideeën die crimineel gedrag proberen te verklaren. Doordat er veel verschillende manieren zijn om naar criminaliteit te kijken, zijn er daarmee ook een veelvoud aan mogelijke oplossingsrichtingen. Immers, verschillende theorieën zullen veelal verschillende antwoorden bieden op dezelfde vragen. In de afgelopen honderd jaar varieerde, mede gevoed door maatschappelijke veranderingen, de populariteit van verschillende theorieën. Binnen de wetenschap bestaat er geen consensus over hoe het beste naar crimineel gedrag kan worden gekeken. Het is ook niet waarschijnlijk dat deze consensus ooit zal worden bereikt.

Niet alleen in de wetenschap, maar ook in de praktijk worden er verschillende criminaliteitsperspectieven gehanteerd. De professional uit de praktijk zal door een mix van ervaring, kennis en persoonlijkheid een bepaalde kijk op criminaliteit hebben. Doordat iedere professional zijn eigen mix heeft, betekent dit ook een verschillende kijk op criminaliteit. Ook hier zullen professionals met verschillende perspectieven verschillende oplossingen voor een probleem ondersteunen. In de praktijk van de criminaliteitsbestrijding zijn veel verschillende professionals aan het werk. Voor een efficiënte criminaliteitsbestrijding is het belangrijk dat alle betrokkenen op eenduidige wijze aan de slag gaan. Een goede samenwerking is hier essentieel. Wanneer professionals een verschillende kijk hebben op de oorsprong van een probleem zullen zij een verschillende aanpak prefereren. In de complexe praktijk van criminaliteitsbestrijding zullen deze verschillende opvattingen leiden tot wrijvingen en daardoor een goede samenwerking en dus een efficiënte aanpak in de weg staan.

Het hier geschetste probleem roept een aantal vragen op, zoals: hoe groot zijn de verschillen tussen de zienswijzen van de professionals? Zijn deze verschillen van invloed op de samenwerking tussen deze professionals? Met dit onderzoek wordt geprobeerd meer inzicht te geven in de mogelijke antwoorden op deze vragen.

Onderzoeksvragen

Om meer inzicht te kunnen geven in de hiervoor geïntroduceerde problematiek is het interessant om een antwoord te krijgen op de vragen: hoe groot zijn de verschillen tussen de zienswijzen van professionals die werken in de praktijk van de criminaliteitsbestrijding? Hoe uiten deze verschillen zich? Omdat deze vragen te breed zijn om in een klein onderzoek volledig te beantwoorden, zal met dit onderzoek slechts een bijdrage worden geleverd aan het antwoord op de vragen. Dit zal gebeuren door te kijken naar de relatie tussen opvattingen over criminaliteit en samenwerking in een praktijksituatie. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van de volgende onderzoeksvragen:

- 1. Vanuit welk criminaliteitsperspectief kijken praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof?*
- 2. Hoe goed vinden de praktijkprofessionals de samenwerking met andere praktijkprofessionals?*
- 3. Kunnen de verschillen in criminaliteitsperspectief, waar vanuit praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof kijken, in verband worden gebracht met hoe de samenwerking met andere praktijkprofessionals wordt ervaren?*

Door een antwoord te geven op de eerste vraag kan worden vastgesteld hoe groot de heterogeniteit is in de perspectieven van waaruit naar criminaliteit wordt gekeken. De verwachting is dat er, net zoals in de samenleving, ook onder praktijkprofessionals duidelijke verschillen in opvattingen bestaan. Het antwoord op vraag twee geeft ons een inzicht in welke praktijkprofessionals naar eigen zeggen het beste en het minste kunnen samenwerken. Vervolgens kan vraag 3 worden beantwoord door te kijken of de praktijkprofessionals die qua criminaliteitsperspectief dichter bij elkaar staan ook hun samenwerking als beter ervaren dan de professionals die qua criminaliteitsperspectief verder uit elkaar staan. De verwachting is dat hier een verband zal worden waargenomen.

Focus

Om een goed onderzoek van beperkte omvang te kunnen uitvoeren is het van belang dat het onderzoek een duidelijke focus heeft. Hier is gekozen om dit onderzoek te concentreren op praktijkprofessionals die werken in de bestrijding van veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof in Enschede. In totaal zeven respondenten uit deze wijk zullen hiervoor in interviews gesloten vragen krijgen voorgelegd. Hier zijn drie keuzes gemaakt: de respondenten, de soort criminaliteit en de locatie. Als eerste is er een keuze van de respondenten. Het is eenvoudig niet mogelijk om alle professionals in een werkveld te ondervragen. Hier moet dus een selectie worden gemaakt. Door een categorie criminaliteit te kiezen blijft het onderzoek van uitvoerbare omvang. Het is goed denkbaar dat een professional verschillende zienswijzen hanteert voor verschillende soorten criminaliteit. Als er geen afbakening wordt gemaakt voor de soort criminaliteit dan zullen veel vragen minstens dubbel gesteld moeten worden. De keuze voor een specifieke wijk zorgt er voor dat de professionals die voor dit onderzoek benaderd worden dezelfde werkomgeving hebben. Dat de respondenten elkaar 'op straat' tegenkomen, draagt bij aan de validiteit en de waarde van de uitkomsten van het onderzoek. Dat de respondenten elkaar kennen is tevens noodzakelijk voor de gekozen opzet van het onderzoek.

In de keuze van de respondenten is ervoor gekozen om te kijken naar de praktijkprofessionals. Met praktijkprofessionals worden de mensen bedoeld die direct contact hebben met criminelen en/of potentiële criminelen. Dit zijn de uitvoerende medewerkers die het beleid in de praktijk brengen. Deze medewerkers hebben een aanzienlijke handelingsvrijheid waarin hun eigen waarden in

belangrijke mate de praktische toepassing van het beleid kunnen bepalen (Hasenfeld, 1983:121). Vanwege dit vermogen zijn de praktijkprofessionals een interessante groep om hier te onderzoeken. In het onderzoek is gekozen om te kijken naar veelvoorkomende criminaliteit. Veelvoorkomende criminaliteit is een verzamelnaam voor massaal voorkomende delicten zoals inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, zakkenrollerij, vandalisme, mishandeling en bedreiging (Huys, 2008:61). Er zijn een aantal redenen waarom er gekozen is voor deze categorie criminaliteit. Als eerste, zoals de naam al zegt komt deze soort veel voor. In 2007 werd meer dan een kwart van de bevolking getroffen door veelvoorkomende criminaliteit (Huys, 2008:101). Een tweede reden is de grote impact die deze soort criminaliteit heeft op de onveiligheidsgevoelens van burgers (Van den Brandhof, 2007:7). Veelvoorkomende criminaliteit mag dus beschouwd worden als een belangrijk maatschappelijk probleem, dit maakt het waardevol voor een bestuurskundig onderzoek.

Als locatie voor het onderzoek is de keuze gevallen op de wijk Velve-Lindenhof in Enschede. De stad Enschede is gekozen vanuit een zeer praktisch oogpunt. De stad heeft een voldoende omvang en is de vestigingsplaats van de Universiteit Twente. Volgens het CBS (2008b) was in 2007 de geregistreerde criminaliteit per 1000 inwoners in Enschede (97) lager dan het gemiddelde van de grootste 25 steden (127), maar nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde (91). De wijk Velve-Lindenhof is geselecteerd omdat hier veel criminaliteit van gekozen type voorkomt (Algemeen Dagblad, 2009). In de wijk is de overlast en onveiligheid aanzienlijk hoger dan het gemiddelde in Enschede (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2008c:71). De wijk is in maart 2007 aangemerkt als één van de 40 aandachtswijken door de toenmalige minister Vogelaar (Tweede Kamer, 2007).

Opzet onderzoek

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen zal in dit onderzoek nieuwe data verzameld worden. Om de juiste data te verzamelen en deze te kunnen interpreteren, moet er als eerste gekeken worden naar de wetenschappelijke theorie. Deze zal handvaten bieden om het verschil in criminaliteitsperspectieven te meten. Daarnaast zal er gekeken moeten worden hoe in theorie een verschil in zienswijze samenhangt met samenwerking en welke andere variabelen hier een rol spelen. In hoofdstuk twee wordt criminaliteit als sociaal probleem beschreven en zeven bijbehorende perspectieven geïntroduceerd. Hierbij wordt een kader opgesteld om de verschillende perspectieven te vergelijken. Vervolgens wordt beschreven hoe een verschil in zienswijze past in de bredere theorie van samenwerking van actoren in netwerken.

De volgende stap in het onderzoek is het opzetten van een methodologie waarmee de variabelen die in de theoretische relaties van hoofdstuk twee naar voren komen in de gekozen praktijksituatie gemeten kunnen worden. Dit gebeurt in hoofdstuk drie. Deze operationalisering resulteert in een serie van interviewvragen. Deze vragen worden in een zevental interviews aan praktijkprofessionals voorgelegd. Na het verzamelen van de onderzoeksdata wordt deze data geanalyseerd en bewerkt zodat er uitspraken kunnen worden gedaan over de antwoorden op de onderzoeksvragen in de gekozen praktijksituatie. Deze analyse wordt besproken in hoofdstuk vier. In de analyse zal gebruik worden gemaakt van statistische technieken om een model te maken voor de kwaliteit van samenwerking in een relatie. In hoofdstuk vijf zal worden afgesloten met een conclusie en aanbevelingen.

2. Theoretisch kader

Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen die in de inleiding zijn gepresenteerd moeten we eerst een aantal theoretische vragen beantwoorden. Dit hoofdstuk maakt de koppeling tussen de onderzoeksvragen en de onderzoeksmethodologie. Tevens wordt dit theoretisch kader gebruikt om de verkregen onderzoeksdata te interpreteren.

De eerste onderzoeksvraag gaat in op criminaliteitsperspectieven. Dit roept de vraag op: wat is een criminaliteitsperspectief? Wanneer we criminaliteit als een sociaal probleem bekijken, lenen zich hier een aantal sociologische perspectieven goed voor. In dit hoofdstuk zal eerst criminaliteit als sociaal probleem worden besproken en vervolgens wordt er een zevental perspectieven behandeld. Per perspectief wordt uitgelicht waar het de oorzaken, de propagerende omstandigheden en de oplossingen van criminaliteit als sociaal probleem zoekt. Op deze manier kan, ondanks omvang van de perspectieven, de essentie van elk perspectief worden weergegeven. Hierdoor zal het mogelijk zijn om het perspectief van een individu op criminaliteit als sociaal probleem in kaart te brengen.

De tweede en derde onderzoeksvraag gaan in op samenwerking en de relatie met het criminaliteitsperspectief. Om deze vragen te kunnen beantwoorden moeten we eerst een antwoord vinden op de vraag: welke factoren zijn mogelijk van invloed zijn op samenwerking en hoe past een verschil in criminaliteitsperspectief binnen deze theorie? Hiervoor zal in het laatste deel van dit hoofdstuk de theorie van samenwerking binnen netwerken worden besproken. Deze theorie geeft de relatie tussen perspectieven en samenwerking weer. Hierbij worden in totaal een vijftal factoren besproken die in theorie van invloed zijn op de samenwerking in de onderzoekssituatie.

Sociale problemen

Criminaliteitsperspectieven kunnen goed beschreven worden door criminaliteit als een sociaal probleem te beschouwen. *“Social problems are nothing more nor less than those conditions or aspects of society which considerable numbers of people are trying to change”*, aldus Rosenquist ([1940]2003: 44). Rubington en Weinberg definiëren een sociaal probleem als volgt: *“an alleged situation that is incompatible with the values of a significant number of people who agree that action is needed to alter the situation”* (2003:4). Het gaat hier dus om een *vermeende situatie*, dit betekent dat de situatie niet daadwerkelijk hoeft te bestaan om de basis te zijn van een sociaal probleem. Een tweede element is dat deze situatie *niet compatibel is met de waarden*. Voor het bestaan van een sociaal probleem is het dus essentieel dat er een waardeoordeel aan gekoppeld wordt. Het derde element is *een significant aantal mensen*. Een voor de hand liggende vraag is: hoeveel is een significant aantal? Hiermee wordt een significant machtige groep bedoeld. Een groep is machtig genoeg wanneer het voor elkaar krijgt om een sociaal probleem op de wetenschappelijke, politieke of media-agenda te krijgen. Het laatste element is *actie is nodig*. Een situatie wordt pas een sociaal probleem als mensen ook daadwerkelijk de situatie *collectief* willen aanpakken.

Criminaliteit als geheel voldoet aan deze definitie van een sociaal probleem. Criminaliteit gaat tegen de waarden van de samenleving in en er is een zeer grote groep deze problematiek graag aangepakt ziet. Als we verschillende soorten criminaliteit als afzonderlijke sociale problemen bekijken, wordt de diepte van het begrip duidelijker. Zowel de dominante soorten van criminaliteit als de aandacht voor specifieke soorten criminaliteit in media en beleid fluctueren over de tijd. Deze fluctuaties lopen echter niet volledig synchroon. De aandacht voor veelvoorkomende criminaliteit in het beleid volgde

bijvoorbeeld pas een flink aantal jaren later op de werkelijke toename in de criminaliteit (Van den Brandhof, 2007:19).

Fuller en Myers argumenteren dat elk sociaal probleem uit een objectieve situatie en een subjectieve definitie bestaat ([1941]2003a:95). Een objectieve situatie is een voor een onafhankelijke waarnemer te meten situatie, bijvoorbeeld de hoeveelheid veelvoorkomende criminaliteit die in Enschede gepleegd wordt. Het subjectieve element bepaalt of het een sociaal probleem is. Het niveau van veelvoorkomende criminaliteit in een goede wijk in Enschede kan als niet problematisch worden gezien, terwijl hetzelfde niveau van criminaliteit in een naburig klein dorp wel als probleem gezien kan worden. Het is dan ook belangrijk om in het bestuderen van sociale problemen niet alleen te kijken naar de objectieve omstandigheden, maar ook de waardeoordelen die leiden tot verschillende definities van en oplossingen voor het probleem (Fuller & Myers, [1941]2003a:96).

Zeven perspectieven

In deze thesis worden zevental sociologische perspectieven op sociale problemen gebruikt: sociale pathologie, sociale desorganisatie, afwijkend gedrag, waardeconflictheorie, kritische theorie, labeling en sociaal constructivisme. Deze perspectieven zijn de dominante perspectieven in de sociologie van de sociale problemen in de 20^e eeuw (Rubington & Weinberg, 2003:358). Sommige perspectieven overlappen op sommige punten met andere perspectieven, op andere punten zijn zij weer tegengesteld. De perspectieven kunnen in drie groepen worden ingedeeld: orde-, conflict- en constructivistische perspectieven. De perspectieven worden in deze groepen behandeld.

Rubington en Weinberg (2003) hebben voor elk van de perspectieven de oorzaken van sociale problemen, de omstandigheden waaronder de problemen zich ontwikkelen, de gevolgen ervan en de soort oplossingen ervoor, uitgelicht. Deze indeling is zeer bruikbaar om de verschillende perspectieven onderling te vergelijken en inzicht te geven waarin zij verschillen. Hieronder wordt voornamelijk gekeken naar de beschrijving van Rubington en Weinberg met aanvullingen uit andere literatuur. Per perspectief wordt eerst een algemene introductie gegeven over de achtergronden van het perspectief. Vervolgens worden er vanuit ieder perspectief drie vragen beantwoord:

1. Wat is de oorzaak van criminaliteit?
2. Onder welke omstandigheden ontwikkelt criminaliteit zich?
3. Waar wordt de oplossing gezocht voor criminaliteit?

Ordeperspectieven

In de categorie van ordeperspectieven vallen de perspectieven van de sociale pathologie, sociale desorganisatie en afwijkend gedrag. Binnen deze perspectieven worden sociale problemen gezien als een resultaat van een aantasting van de orde in de samenleving. De orde in de samenleving wordt gezien als een natuurlijk iets, een vanzelfsprekend evenwicht. Binnen deze perspectieven wordt dan ook geen aandacht geschonken aan de mogelijkheid dat er verschillende opvattingen kunnen bestaan over hoe de orde eruit moet zien en wat een afwijking van de orde behelst.

Sociale pathologie

Het perspectief van de sociale pathologie was dominant in de sociologie van de sociale problemen aan het einde van de 19^e en het begin van de 20^e eeuw. Belangrijk in het perspectief is de vergelijking van de samenleving met het menselijk lichaam. De samenleving kan net als het menselijk lichaam ziek zijn. Sociale problemen zijn symptomen van die ziekte. Zowel de opvatting dat criminaliteit een uiting is van een genetisch defect als van een defect in de morele educatie passen

binnen dit perspectief. Rubington en Weinberg beschrijven het perspectief als volgt: wenselijke sociale omstandigheden en arrangementen worden gezien als gezond, personen of situaties die afwijken van de morele verwachtingen worden gezien als ziek en dus slecht. Sociale problemen zijn dus overtredingen van morele verwachtingen (2003:18).

De oorzaken van sociale problemen worden in dit perspectief gezocht in een gebrekkige morele socialisatie (Rubington & Weinberg, 2003:18). De 'crimineel' heeft de verkeerde morele waarden meegekregen. Dit kan komen doordat de juiste waarden niet zijn aangeboden, maar ook doordat door een defect de waarden niet zijn opgenomen. In een moderne vorm van het perspectief ligt de nadruk minder op het 'zieke' individu en meer op de 'zieke' samenleving. De sociale problemen zijn het resultaat zijn 'zieke' instituties.

Criminaliteit als sociaal probleem ontwikkelt zich onder omstandigheden waarin de moreel defecte waarden worden overgebracht. Dit kunnen 'zieke' wijken zijn waar veel problemen zich concentreren (Platt, [1969]2003:29). De moreel defecten in deze wijken zullen andere kwetsbaren 'besmetten' en zo zal het probleem zich verspreiden. Zowel bij opvatting dat criminaliteit een resultaat is van een 'zieke' individuen als van een zieke samenleving bestaat de oplossing in het onderwijzen van de juiste morele waarden (Rubington & Weinberg, 2003:19).

Sociale desorganisatie

Vanaf de Eerste Wereldoorlog tot de tweede helft van de jaren '50 was het perspectief van *sociale desorganisatie* dominant in de sociologie van de sociale problemen (Rubington & Weinberg, 2003:119). In dit perspectief wordt de samenleving bekeken als een complex systeem met onderling verbonden onderdelen. In de evenwichtssituatie zijn alle onderdelen van het systeem in evenwicht (zij het een dynamisch evenwicht). Dit is de ideale situatie. Door veranderingen in de samenleving, bijvoorbeeld technologische, culturele of demografische, kan het evenwicht verstoord raken. Dan is er sprake van sociale desorganisatie. Sociale problemen zijn het resultaat van die desorganisatie. Rubington en Weinberg (2003:50) karakteriseren sociale desorganisatie als een falen van regels. Het ontbreken van regels (*normlessness*), conflicterende regels (*culture conflict*) of regels waarbij conformeren een straf oplevert (*breakdown*) resulteren in verwarring hoe er gehandeld moet worden ofwel sociale desorganisatie.

De oorzaak van sociale problemen is een verschuiving in de verhouding tussen sociale actoren in de samenleving waardoor de verschillende onderdelen uit fase raken (Rubington & Weinberg, 2003:51). De omstandigheden waaronder een dergelijke desorganisatie kan optreden zijn bijvoorbeeld technologische, culturele of demografische veranderingen. Hoe groter de verandering, hoe groter de kans op een verstoring van het evenwicht.

De oplossingen die de auteurs noemen zijn voor de hand liggend. Nadat vastgesteld is welke delen van de samenleving niet meer in de pas lopen, dan kunnen er aanpassingen worden gedaan om weer in het evenwicht te geraken. Denk hierbij aan het afremmen van de ontregelende verandering.

Afwijkend gedrag

Vanuit het perspectief van sociale desorganisatie kon onvoldoende verklaard worden waarom in dezelfde situatie de één afwijkend gedrag gaat vertonen, terwijl een ander dat niet doet. Als een perspectief dat hier antwoord op kon geven werd het perspectief van *afwijkend gedrag* in de jaren '50 populair. In tegenstelling tot het perspectief van sociale desorganisatie focust dit perspectief meer op het niveau van het individu. Afwijkend gedrag is gedrag dat de normen van de samenleving overtreed (Rubington & Weinberg, 2003:124). De oorzaak van dit gedrag ligt analoog aan de sociale

pathologie in een gebrekkige socialisatie. Bijvoorbeeld doordat het afwijkende gedrag wordt geleerd in de directe omgeving van het individu.

Twee belangrijke theorieën lagen aan de basis van het perspectief: Mertons theorie over de relatie tussen sociale structuren en normloosheid en Sutherlands theorie over socialisatie (Rubington & Weinberg, 2003:125). In zijn artikel *Social Structure and Anomie* schreef Merton (1938:672) dat afwijkend gedrag een 'normale' reactie kan zijn op de sociale structuur waarin het individu zich bevindt. In de situatie waarin er onvoldoende legitieme middelen beschikbaar zijn om belangrijke cultureel bepaalde doelen te behalen zal het individu zijn gedrag aanpassen aan de situatie. Criminaliteit kan zo worden gezien als een 'logische' reactie op beperkte maatschappelijke kansen. Sutherlands bijdrage aan het perspectief van afwijkend gedrag is de theorie van *differentiële associatie*. Volgens Sutherland & Cressey ([1966]2003:138) is crimineel gedrag aangeleerd in de directe sociale omgeving. Crimineel gedrag wordt aangeleerd in de omgang met individuen die dergelijk gedrag als gunstig zien en relatief geïsoleerd van degenen die dergelijk gedrag als ongunstig zien (Sutherland, [1983]2003:141). Volgens Sutherland zal een individu pas crimineel gedrag gaan vertonen als het belang dat hij toekent aan de goedkeuring van het crimineel gedrag het belang dat hij toekent aan de afkeuring overstijgt.

Volgens Rubington & Weinberg (2003:124) worden binnen het perspectief de oplossingen voor afwijkend gedrag gezocht in resocialisatie. Vergelijkbaar met het aanleren van afwijkend gedrag, moet door de opbouw van betekenisvolle contacten die afwijkend gedrag ontmoedigen dit gedrag worden afgeleerd. Daarnaast moeten er in de sociale structuur voldoende mogelijkheden worden geboden om met legitieme middelen de maatschappelijk geaccepteerde doelen na te streven.

Conflictperspectieven

Bij de conflictperspectieven worden sociale problemen gezien als het resultaat van een conflict in de samenleving. In tegenstelling tot de ordeperspectieven is er binnen de conflictperspectieven wel discussie over welke waarden nastrevenswaardig zijn. Bij het waardeconflictperspectief wordt de oorsprong gezocht in een conflict tussen groepen over een waarde of een belang. Bij het kritische perspectief gaat het om een klassenconflict.

Waardeconflictperspectief

Tijdens de depressie van de jaren '30 en de Tweede Wereldoorlog werd het waardeconflictperspectief populair. Volgens dit perspectief zijn sociale problemen te beschrijven als "*social conditions that are incompatible with the values of some group whose members succeed in publicizing a call for action*" (Rubington & Weinberg, 2003:87). Wat niet duidelijk in de definitie van Rubington en Weinberg naar voren komt is dat de omstreden situatie wel (gedeeltelijk) in overstemming is met de waarden van een andere groep. Hierdoor ontstaat er een conflict van waarden. Dit waardeconflict maakt van de situatie een sociaal probleem. De oorzaak van het sociale probleem ligt dus in een waardeconflict: een situatie waarin de onverenigbaarheid van waarden van verschillende groepen zich uitend in een conflict.

De omstandigheden waardoor het voorkomen van sociale problemen worden bepaald zijn binnen deze theorie het verschil in waarden tussen groepen *en* het contact tussen deze groepen. Dit is eenvoudig te begrijpen als we kijken naar de verzuiling in Nederland in de twintigste eeuw. Hoewel de verschillende zuilen duidelijk conflicterende waarden hadden, bleef een groot conflict uit door de relatieve isolatie van de zuilen. Daar waar de zuilen wel in contact kwamen (bij de elite), waren er gemeenschappelijke waarden (het lands- en eigenbelang) die de vrede bewaarden.

Volgens het waardeconflict perspectief zijn er een drietal oplossingen voor sociale problemen: consensus, uitruil en botte macht (Rubington & Weinberg, 2003:88). Consensus kan bereikt worden als er hogere waarden zijn die gedeeld worden, bijvoorbeeld bij de verzuiling. Uitruil kan leiden tot een compromis waar beide partijen steun aan kunnen geven. Ten slotte kan een van beide partijen een oplossing forceren doordat deze meer macht heeft dan de andere.

Kritische theorie

In de jaren '60 en '70 van de 20^e eeuw kwam het kritisch perspectief op. Dit perspectief vindt zijn wortels in de Marxistische theorie van het klassenconflict (Rubington & Weinberg, 2003:222-223). Een belangrijke notie in deze theorie is dat om sociale problemen te verklaren niet alleen gekeken moet worden naar een specifieke situatie of probleem, maar naar het hele sociale systeem waar het probleem uit voortkomt (Rubington & Weinberg, 2003:225). De holistische benadering onderscheidt dit perspectief van het waardeconflict perspectief.

Rubington en Weinberg definiëren sociale problemen in het licht van de kritische theorie als: *"A social problem is a situation that develops out of the exploitation of the working class"* (2003:225). Volgens de theorie wordt criminaliteit gecreëerd en in stand gehouden door de overheersing door de kapitalistische elite. Criminaliteit is een reactie op de overheersing: *"an accommodation or resistance to the conditions produced by capitalist production"* (Quinney, [1977]2003:230). Als bewijs van de overheersing van bijvoorbeeld het strafrechtstelsel door de kapitalistische elite wordt door auteurs aangevoerd dat de delicten die typisch door de arbeidersklasse worden gepleegd (bijvoorbeeld veelvoorkomende criminaliteit) in verhouding strenger worden bestraft dan de delicten die typisch door de kapitalistische elite worden gepleegd (bijvoorbeeld organisatiecriminaliteit) (Michalowski & Bohlander, [1976]2003:247). Veel crimineel gedrag van de elite is niet eens strafbaar gesteld (Quinney, [1977]2003:229; Chambliss, [1975]2003: 240-241).

De omvang van de sociale problemen wordt bepaald door de omvang en de mate van de overheersing. In situaties van economische welvaart of als de arbeidersklasse zich weinig bewust is van zijn eigen situatie zullen de sociale problemen als minder urgent worden gezien terwijl ze in dezelfde mate aanwezig kunnen zijn. De enige manier om de sociale problemen op te lossen is een hervorming (of revolutie) van het kapitalistische systeem naar een klasseloze samenleving.

Constructivistische perspectieven

De constructivistische perspectieven bekijken sociale problemen als sociaal construct. Binnen die perspectieven ligt de nadruk op hoe sociale problemen door mensen worden gedefinieerd en bekeken. De in de inleiding van dit hoofdstuk genoemde objectieve situatie als onderdeel van een sociaal probleem is daarbij geen onderwerp van studie (Rubington & Weinberg, 2003:172). De focus ligt op hoe mensen omgaan met sociale problemen en niet zo zeer de oorzaak of aanleiding van de problematiek (Rubington & Weinberg, 2003:174).

Labeling

Het perspectief van labeling kreeg erkenning in de jaren '60. Voortkomend uit de theorie van symbolische interactie focust het perspectief van labeling op de maatschappelijke reactie op afwijkend gedrag. Het perspectief kijkt naar de omstandigheden waaronder gedrag als afwijkend of problematisch wordt aangemerkt (Rubington & Weinberg, 2003:176).

De oorzaak van sociale problemen is uiteindelijk de aandacht die eraan gegeven wordt (Rubington & Weinberg, 2003:176). Door deze aandacht zullen er tal van reacties op het probleem komen. Deze reacties vormen het sociale probleem.

Het labelen van personen vindt vaak plaats in omstandigheden waarin het aanbrengen van een negatief label voor de labelaar een voordeel biedt (Rubington & Weinberg, 2003:176). Dit kan de gelabelde zelf zijn die bijvoorbeeld graag het label 'arbeidsongeschikt' wil aanbrengen omdat hij hierin financieel voordeel ziet. Maar dit kan ook een professional zijn waarbij het aanbrengen van labels als een positieve handeling in beroepspraktijk wordt gezien, bijvoorbeeld een journalist.

Het labelen van een situatie of persoon kan tot gevolg hebben dat verder afwijkend gedrag gestimuleerd wordt. Het labelen kan zodoende leiden tot meer afwijkend gedrag, ook wel *secondary deviance* genoemd (Rubington & Weinberg, 2003:176; Lemert, [1951]2003:184; Schur, [1984]2003:192). Bijvoorbeeld, discriminatie van een bepaalde groep op de arbeidsmarkt vanwege een vermeende onbetrouwbaarheid, kan leiden tot een toename van criminaliteit gepleegd door deze groep.

Het perspectief biedt twee oplossingen: het veranderen van definities en het verminderen van het voordeel dat aan het labelen verbonden is (Rubington & Weinberg, 2003:177). Door meer tolerante definities zullen minder snel personen of situaties als problematisch worden gelabeld. Door het labelen minder aantrekkelijk te maken zullen ook minder labels worden toegewezen.

Sociaal constructivisme

Het sociaal constructivisme, dat opkwam in de jaren '70, was een antwoord op de kritiek op het labelingperspectief. Het sociaal constructivisme stelt dat de verklaring voor het opkomen van sociale problemen te vinden is in de subjectieve component van het probleem: de maatschappelijke definitie van het probleem. Belangrijke auteurs binnen dit perspectief Kitsuse en Spector, definiëren sociale problemen als "*the activities of groups making assertions of grievances and claims with respect to some putative conditions*" ([1973]2003:287). Het al dan niet aanwezig zijn van objectieve omstandigheden die een onderdeel vormen van het probleem wordt door de auteurs als irrelevant en zelfs als onnodig afleidend gezien voor de studie van de sociale problemen. Kortom, sociale problemen moeten bestudeerd worden als een sociaal construct, een cultureel-politiek verschijnsel. Als we vanuit het sociaal constructivisme naar de oorzaken van criminaliteit als sociaal probleem kijken, dan kijken we naar hoe de definitie van criminaliteit tot stand komt. De oorzaak van criminaliteit als sociaal probleem is de succesvolle claim van maatschappelijke groepen die criminaliteit als problematisch zien (Rubington & Weinberg, 2003:283).

De omstandigheden waaronder sociale problemen zich ontwikkelen is het proces van interactie waarin alle betrokkenen het beeld van het sociale probleem vormen. Verschillende groepen proberen het beeld zo te vormen dat het aansluit bij hun belangen en zienswijze (Kitsuse en Spector, 2003:287-288).

Aangezien het sociaal constructivisme vooral een analytisch perspectief is, is het niet uitgesproken over de oplossingen voor sociale problemen. Analyse is op dit moment belangrijker (Rubington & Weinberg, 2003:283).

Samenwerking

In dit onderzoek wordt er niet alleen gekeken naar het verschil in criminaliteitsperspectieven bij praktijkprofessionals, maar ook naar de gevolgen van deze verschillen. De verschillen zouden zich kunnen uiten in de samenwerking, een verschil in visie kan immers tot wrijving leiden. Als we kijken naar de theorie: welke invloed heeft een verschil in zienswijze tussen twee actoren op hun samenwerking? In dit onderzoek kijken we naar de samenwerking in een netwerk van professionals, voor de beantwoording van deze vraag wenden wij ons dan ook tot de netwerktheorie. Binnen de netwerktheorie worden verschillende factoren genoemd die van invloed zijn op de kwaliteit van een

samenwerkingsrelatie. Eerst zal er een korte theoretische uitleg worden gegeven waarom actoren in een netwerk samenwerken en wat dit betekent voor hun samenwerking. Dit introduceert het begrip van *wederzijdse afhankelijkheid*. Daarna worden een drietal belangrijke factoren toegevoegd die ook van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerkingsrelatie: *vertrouwen*, *informatie* en *controle*. Als derde wordt de theoretische relatie gegeven tussen verschil in zienswijze en de kwaliteit van de samenwerking. Dit zal gebeuren via het begrip *cognitive distance*.

Wederzijdse afhankelijkheid

Samenwerking in netwerken komt tot stand doordat de actoren een wederzijds belang hebben in de samenwerking. Het kan zo zijn dat een actor een betere mix van hulpbronnen kan krijgen door toe te treden tot een netwerk. De informatiepositie kan bijvoorbeeld worden verbeterd in ruil voor een andere hulpbron waar de actor genoeg van heeft. Deze benadering staat bekend als de *resource dependency* benadering (Jaffee, 2001:217-225). Hoe groter het belang dat de actor heeft bij het verkrijgen van de hulpbron, hoe meer hij bereid zal zijn te investeren in de samenwerking. Een vergelijkbare reden tot samenwerking kan zijn dat een doel of resultaat alleen te bereiken is door samenwerking. Voor de actoren is het afzonderlijk niet mogelijk om een bepaald doel te halen, maar wanneer de krachten gebundeld worden kan dit wel. Dit kan bijvoorbeeld een bepaald niveau van veiligheid zijn in een buurt. Dit heet *outcome dependency*. Hoe groter het belang dat de actor heeft bij het bereiken van het gemeenschappelijk doel, hoe meer hij bereid zal zijn te investeren in de samenwerking. Kortom, we kunnen stellen dat wanneer de wederzijdse afhankelijkheid groter is, beide samenwerkende actoren meer zullen investeren in deze samenwerking. De kwaliteit van de samenwerking zal dan ook beter zijn.

Belangrijk is wel om te realiseren dat alleen een *wederzijdse* afhankelijkheid een positieve invloed kan hebben op de samenwerkingsrelatie. Een eenzijdige afhankelijkheid kan juist het tegenovergestelde effect hebben. In de laatstgenoemde situatie heeft een partij een zodanige macht over de andere partij dat dit ruimte schept voor opportunistisch gedrag (Nooteboom, 2000:77). Dit gedrag zal een negatieve impact hebben op de kwaliteit van de samenwerking.

Vertrouwen, informatie en controle

Afhankelijkheid is niet het enige mechanisme dat de kwaliteit van de samenwerkingsrelaties beïnvloedt. Vertrouwen, informatie en controle spelen ook een belangrijke rol. Samenwerking in netwerken is gebaseerd op een norm van wederkerigheid (Sydow & Windeler, 1998:72). Dit impliceert een bepaald niveau van toewijding onder actoren en het vertrouwen dat de andere eenzelfde toewijding aan de dag legt. Deze norm en het vertrouwen alleen zijn niet genoeg om een goede samenwerking in een netwerk te garanderen, er is ook een bepaalde mate van controle nodig (Park, 1996:806).

Sydow en Windeler (1998:70) stellen dat de interactie van informatie, vertrouwen en controle een belangrijk mechanisme is in netwerkrelaties. Goede informatie over het gedrag en de mogelijkheden van de andere actoren geeft het bewustzijn en het vermogen om het spel te spelen (Sydow & Windeler, 1998:73-74). Vertrouwen omvat, simpel gezegd, het vertrouwen in de betrouwbaarheid van een actor (Sydow & Windeler, 1998:74). Zal deze actor zich conform zijn toezeggingen en sociale normen gedragen? Controle is het vermogen om actoren of gebeurtenissen te beïnvloeden zodat zij beter aan de belangen van de controleur tegemoet komen (Sydow & Windeler, 1998:75). Alle drie de elementen zijn in een bepaalde mate nodig om interactie in een netwerk mogelijk te maken. Als de elementen in onvoldoende mate aanwezig zijn, zullen de actoren geen samenwerking zoeken, de investering is dan te onzeker. Vertrouwen, informatie en controle hebben een complexe relatie. Een

zekere mate van informatie is nodig voor vertrouwen (Sydow & Windeler, 1998:75), maar afhankelijk van de inhoud kan informatie ook een negatieve impact hebben op het vertrouwen. Wanneer er minder vertrouwen is, is er meer controle nodig. Echter, ook voor controle is een zekere mate van informatie nodig (Sydow & Windeler, 1998:76).

Ook hier moet opgemerkt worden dat het niet alleen de gaat om de mate van aanwezigheid van de elementen, maar ook het evenwicht hierin is van belang. Als een van de actoren in een samenwerkingsrelatie bijvoorbeeld veel meer controle heeft dan een andere actor, kan hij misbruik maken van zijn machtspositie door opportunistisch te handelen.

Cognitive distance

Een vijfde element dat van invloed kan zijn op de kwaliteit van de samenwerking tussen twee actoren is de *cognitive distance*. *Cognitive distance* of cognitieve afstand kan omschreven worden als de mate van verschil in hoe twee actoren naar hetzelfde fenomeen kijken (Nootboom, 2000:72). Nootboom (2000:72) beargumenteert in een studie naar gezamenlijke innovatieprojecten door organisaties dat een zekere cognitieve afstand nodig is om te kunnen innoveren, echter deze afstand moet niet te groot zijn om te zorgen dat de partijen elkaar nog kunnen begrijpen. Voor een goede samenwerking tussen actoren met een zekere cognitieve afstand is goede communicatie nodig (Nootboom, 2000:73-74). Wanneer actoren een langere tijd samenwerken zal de cognitieve afstand afnemen. De samenwerking zal hierdoor makkelijker worden, maar het leerpotentieel zal minder zijn (Nootboom, 2000: 76).

Concreet toegepast op de onderzoekssituatie betekent dit dat twee actoren die erg verschillende zienswijzen erop nahouden, meer moeten communiceren om goed samen te werken dan twee actoren met vergelijkbare zienswijzen. Daarentegen is de kans dat de tweede set actoren een originele oplossing voor een probleem bedenkt kleiner.

Conclusie

Dit hoofdstuk biedt handvaten voor de methodologie. Als we criminaliteit bekijken als een sociaal probleem kunnen we een zevental sociologische perspectieven onderscheiden. Door de systematische beschrijving van de criminaliteitsperspectieven is het mogelijk een onderscheid te maken tussen verschillende zienswijzen op criminaliteit. Hierdoor kan in het volgende hoofdstuk een methode worden opgezet om de verschillen in zienswijze te meten. In dit onderzoek is de veronderstelling dat deze verschillen de cognitieve afstand aangeven, hoe groter het verschil in zienswijze hoe groter de cognitieve afstand. Deze cognitieve afstand heeft in theorie een negatieve invloed op de kwaliteit van samenwerking. Daarnaast zijn er nog een viertal van andere factoren genoemd die in theorie op de samenwerking van invloed zijn. Nu de vijf factoren theoretisch zijn beschreven kunnen deze worden geoperationaliseerd. Door de relatie tussen deze vijf factoren en de kwaliteit van samenwerking tegelijk te bekijken kunnen we vervolgens het relatieve belang van de factoren vaststellen. Ook bij deze analyse wordt dit theoretisch kader gebruikt, veronderstelde relaties zullen daar worden getoetst.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de theorie uit hoofdstuk twee gebruikt om een onderzoeksmethodologie te ontwikkelen waarmee data verzameld kan worden om antwoord te geven op de onderzoeksvragen. De theoretische variabelen worden aangepast tot vragen waarmee deze variabelen in de praktijk gemeten kunnen worden.

Als eerste zullen de perspectieven waarmee we in hoofdstuk twee kennis hebben gemaakt worden bewerkt tot interviewvragen¹. Daarna wordt het begrip samenwerking uitgewerkt. Het derde dat in dit hoofdstuk besproken wordt is de methode van dataverzameling. Waarom is er gekozen voor deze methode en welke voor- en nadelen brengen die met zich mee? Als vierde onderdeel volgt er een vooruitblik op hoe de data na verzameling geanalyseerd gaat worden. Ten slotte volgt er nog een paragraaf dat wordt gewijd aan hoe de interviews zijn gelopen.

Operationalisatie perspectieven

Om te onderzoeken vanuit welk perspectief de praktijkprofessionals naar de criminaliteit kijken, zullen zij een paar vragen over hun zienswijze moeten beantwoorden. De sociologische perspectieven waarop dit onderzoek is gebaseerd zijn complex. Hierdoor zijn ze om meerdere redenen ongeschikt om direct aan de respondenten voor te leggen. Als eerste bestaat het gevaar dat de respondent de perspectieven niet begrijpt. Daarnaast zal het concentratievermogen van de respondent door de hoge belasting te snel afnemen. Als derde zal de onderzoeker tijdens het onderzoek te veel moeten uitleggen waardoor het gevaar groter is dat de onderzoeker de onderzoeksresultaten beïnvloedt. De perspectieven zullen dus eerst zodanig moeten worden aangepast dat ze met relatief eenvoudige interviewvragen kunnen worden onderzocht.

Elk perspectief heeft een aantal belangrijke elementen en concepten. In het vorige hoofdstuk zijn er vanuit elk perspectief een aantal vragen beantwoord over de oorzaak, de omstandigheden en de oplossingen voor criminaliteit. Deze antwoorden zijn aangepast tot stellingen die aan de proefpersonen kunnen worden voorgelegd. Door deze stellingen aan een proefpersoon voor te leggen kan worden afgeleid in hoeverre de proefpersoon het eens is met de basis van elk perspectief.

Stellingen

Het is vanwege de omvang en complexiteit van de perspectieven niet mogelijk deze volledig te beschrijven aan de hand van drie stellingen. Bij veel van de perspectieven bestaan er bijvoorbeeld verschillende stromingen binnen het perspectief. De stellingen zijn een aanzienlijk vereenvoudigde weergave van de perspectieven. Het doel van de stellingen is dan ook een zo goed mogelijk beeld van (de verschillen tussen) de perspectieven te geven. Bij de stellingen is er rekening mee gehouden dat de formulering de beantwoording kan beïnvloeden, daarom zijn de stellingen zo gelijk mogelijk geformuleerd. Het laatste perspectief, sociaal constructivisme, is moeilijker tot soortgelijke stellingen te verwerken doordat dit perspectief meer analytisch van aard is.

---

¹ Om dit hoofdstuk overzichtelijk te houden zijn de interviewvragen opgenomen in de bijlage

Methodologie

perspectief	sociale pathologie
oorzaak	criminaliteit wordt gepleegd door mensen die de verkeerde morele waarden hebben
omstandigheden	criminaliteit verspreid zich als een ziekte
oplossingen	criminaliteit kan bestreden worden door het uitdragen van de juiste morele waarden

perspectief	sociale desorganisatie
oorzaak	criminaliteit wordt veroorzaakt doordat de maatschappij uit balans is geraakt
omstandigheden	criminaliteit neemt toe door technologische, culturele of demografische veranderingen
oplossingen	criminaliteit kan bestreden worden door maatschappelijke veranderingen af te remmen

perspectief	afwijkend gedrag
oorzaak	criminaliteit wordt veroorzaakt door beperkte kansen om met legale middelen maatschappelijk succes te verkrijgen
omstandigheden	crimineel gedrag wordt aangeleerd in sociale contacten
oplossingen	crimineel gedrag kan worden afgeleerd door de opbouw van goede contacten

perspectief	waardeconflicttheorie
oorzaak	criminaliteit is het gevolg van conflicterende waarden van verschillende groepen in de samenleving
omstandigheden	criminaliteit is hoger wanneer de culturele verschillen in de samenleving groter zijn
oplossingen	criminaliteit kan worden aangepakt door de gemeenschappelijke belangen in de samenleving te benadrukken

perspectief	kritische theorie
oorzaak	criminaliteit is het gevolg van de overheersing door de kapitalistische elite
omstandigheden	criminaliteit is hoger wanneer de arbeidersklasse meer wordt onderdrukt
oplossingen	de enige manier om criminaliteit effectief te bestrijden is om het kapitalistische systeem om te vormen naar een klasseloze samenleving

perspectief	labeling
oorzaak	criminaliteit wordt veroorzaakt doordat individuen als crimineel worden bestempeld
omstandigheden	crimineel gedrag van personen wordt veroorzaakt doordat de samenleving dat gedrag van deze personen verwacht
oplossingen	criminaliteit kan aangepakt worden door personen minder als categorieën en meer als individuen te behandelen

perspectief	sociaal constructivisme
oorzaak	criminaliteit is een probleem omdat mensen het als een probleem zien
omstandigheden	criminaliteit is problematischer als er meer aandacht aan wordt gegeven
oplossingen	voor de aanpak van criminaliteit is het erg belangrijk om te weten waarom de samenleving criminaliteit als een probleem ziet

De hierboven beschreven stellingen zijn nog niet volledig geschikt om aan de respondenten voor te leggen. Sommige stellingen bevatten nog te veel academisch taalgebruik. De stellingen zijn daarom met vereenvoudigd taalgebruik in interviewvragen² opgenomen.

De stellingen zullen gegroepeerd per categorie (bijv. oorzaken) aan de respondent worden voorgelegd. In elke categorie moet de respondent de stellingen ordenen naar gelang hij het met deze eens is. De respondent krijgt de zeven stellingen op geplastificeerde kaartjes aangereikt om deze ordening makkelijker te maken. De ordening die voor elke categorie wordt gekozen zal als input dienen voor de analyse in het volgende hoofdstuk.

Operationalisatie samenwerking

Deel twee van de onderzoeksvraag kijkt naar de samenwerking tussen de respondenten. Om een goed beeld hiervan te verkrijgen worden er in het interview ook een aantal vragen gesteld over samenwerking. In het theoretisch kader zijn er verschillende factoren genoemd die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking tussen twee actoren in een netwerk. Om het effect van een van deze factoren te bekijken, moeten de andere factoren ook tegelijk bekeken dan wel gecontroleerd worden. Anders kan het zijn dat een waargenomen effect wordt toegeschreven aan de verkeerde verklarende variabele. In dit onderzoek van beperkte omvang is het niet eenvoudig om goed naar alle factoren te kijken. Daarnaast hebben de factoren een complexe interactie die in een methodologisch eenvoudige onderzoeksopzet moeilijk zichtbaar te maken is. Toch is er besloten om maar een klein aantal vragen voor de vijf factoren in het onderzoek op te nemen, omdat er geen ruimte is voor een uitgebreider onderzoek. Echter, omdat de gekozen methode geen garantie biedt voor duidelijke resultaten is er in de vragen extra aandacht gegeven aan het begrip cognitieve afstand. Met deze vragen wordt geprobeerd na te gaan of de vragen over het verschil in zienswijze een goede meting zijn van cognitieve afstand. Indien deze uitkomst positief is, en mocht het zo zijn dat de vragen over de vijf factoren geen duidelijk beeld geven, dan kunnen er door de uitkomsten op te hangen aan de bestaande literatuur over cognitieve afstand alsnog uitspraken worden gedaan zonder de geldigheid van het onderzoek in gevaar te brengen.

In het vorige hoofdstuk zijn er in totaal een vijftal factoren genoemd die van invloed zijn op de kwaliteit van de samenwerking tussen twee actoren in een netwerk. Dit zijn wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen, informatie, controle en cognitieve afstand. Om een uitspraak te kunnen doen over de wederzijdse afhankelijkheid moeten we van beide actoren weten hoe veel hulpbronnen ze van de ander nodig hebben. Om iets te zeggen over vertrouwen moeten we weten of de actor verwacht dat de ander zich aan informele en formele regels en afspraken houdt. Bij informatie gaat het er om of de actor op de hoogte is van de (mogelijke) acties van de ander. Of de actor in staat is deze acties te beïnvloeden zegt iets over controle. Cognitieve afstand wordt al gemeten in het eerste deel van het interview, waar we kijken naar hoe de respondenten tegen veelvoorkomende criminaliteit aankijken. In theorie is de cognitieve afstand van invloed op het gemak van de communicatie en het voorkomen van innovatieve oplossingen, door deze twee variabelen ook in de vragenlijst op te nemen kunnen we ook iets zeggen over cognitieve afstand.

Dataverzameling

De onderzoeksdata wordt verzameld door middel van interviews. Er zijn een drietal redenen waarom ervoor gekozen is om interviews te houden en niet bijvoorbeeld een schriftelijke enquête. Als eerste, bij interviews is er minder non-respons dan bij een schriftelijke enquête. Een schriftelijke

---

² Zie de bijlage voor de interviewvragen

enquête verdwijnt makkelijk in een la of tussen andere e-mail. Als een onderzoeker een afspraak maakt voor een interview zal de respondent sneller geneigd zijn wat tijd vrij te maken. Als tweede kan de onderzoeker tijdens een interview meer invloed uitoefenen op de situatie waarin de respondent de vragen beantwoordt. Zo kan er bijvoorbeeld voor gezorgd worden dat de respondent in een ruimte plaatsneemt waar weinig afleiding is. De onderzoeker kan zelf waarnemen of er tijdens het beantwoorden van de vragen beïnvloedende factoren aanwezig zijn. Ook kan de onderzoeker zorgen dat de vragenlijst niet afgeraffeld wordt. Als derde kan de onderzoeker toelichting geven als een respondent een vraag niet begrijpt. In een schriftelijke vragenlijst weet de onderzoeker vaak niet als er vragen niet goed begrepen zijn. Dit werkt ook andersom, als de onderzoeker een antwoord niet begrijpt kan hij in een interview ook uitleg vragen. Als laatste, bij een interview is het makkelijker om betrouwbaar over te komen. In de vragenlijst komen een aantal persoonlijke vragen voor die een respondent makkelijker zal beantwoorden als hij kan zien dat de interviewer betrouwbaar is. Dit is eenvoudiger als de respondent weet met wie hij van doen heeft. Een gevaar bij het houden van interviews is dat de onderzoeker onbedoeld invloed kan uitoefenen op de beantwoording van de vragen. De respondent kan zijn antwoorden aanpassen aan wat hij denkt dat de onderzoeker wil horen. Het is dan ook belangrijk voor de onderzoeker om tijdens het interview geen inhoudelijke feedback te geven op de antwoorden.

Selectie respondenten

De opzet van het onderzoek stelt een aantal voorwaarden voor de selectie van respondenten. Als eerste moeten de respondenten bij hun dagelijkse werk in aanraking komen met (potentiële) criminelen of de aanpak van criminaliteit. Anders heeft het weinig relevantie om ze te betrekken in een onderzoek waarbij criminaliteit een rol speelt. Als tweede moeten de respondenten elkaar kennen en voldoende samenwerken om een inventarisatie te kunnen maken van de kwaliteit van de samenwerking. Door de respondenten zo te kiezen dat ze ieder met alle andere respondenten samenwerken, kan er met een beperkt aantal interviews al een redelijk aantal relaties worden bekeken. Bij zes respondenten zijn er 15 relaties (5+4+3+2+1), welke van twee kanten worden onderzocht. Bij zes respondenten zijn er dus 30 waarnemingen. Zou er alleen gekeken zijn naar de samenwerking tussen duo's dan hadden zes respondenten slechts 6 waarnemingen opgeleverd. In dit onderzoek zijn er zeven respondenten, dit maakt 42 waarnemingen ($2 \cdot (6+5+4+3+2+1)$) mogelijk. Alle geselecteerde respondenten zijn professionals die direct of indirect betrokken zijn bij de aanpak van criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof. Met behulp van het Stadsdeelmanagement Oost van de gemeente Enschede zijn de volgende zeven bereid gevonden mee te werken:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Organisatie</i>
Annuska Achterberg	Wijkagente	Politie Twente
Andries Bruinsma	Opbouwwerker	Alifa Welzijn
Albert Fransen	Stadsdeelmanager	Stadsdeel Oost, gemeente Enschede
Agnes Haveman	Woonconsulente	Woningcorporatie Ons Huis
Ton Loevering	Wijkbeheerder	Stadsdeel Oost, gemeente Enschede
Stephanie Mulder	Jongerenwerkster	Alifa Welzijn
Cor Wijering	Huismeester	Woningcorporatie De Woonplaats

Vragenlijst

De vragenlijst³ bevat veel gesloten vragen. Dit maakt het makkelijker om de vragen kwantitatief te verwerken. Ook tijdens de interviews biedt dit voordelen. Door de vorm is het makkelijker om snel door de vragenlijst heen te gaan, als over elk element van elke samenwerking een open vraag zou worden gesteld duurt het interview waarschijnlijk erg lang. Ook voor de interviewer is het makkelijker om de antwoorden te noteren als de respondent gevraagd wordt om uit vaste antwoorden te kiezen. De opzet heeft ook nadelen. De respondent kan zijn antwoorden niet nuanceren of toelichten. Daarnaast kan de respondent als hij een vraag niet begrijpt nog steeds een duidelijk antwoord geven door een antwoordalternatief te kiezen. Voor de interviewer is het dan niet zichtbaar dat de vraag niet is begrepen.

Bij het maken van de vragen en het kiezen van de antwoordalternatieven is er rekening gehouden met een aantal fouten die hierbij makkelijk gemaakt kunnen worden. Als eerste is het belangrijk dat de antwoordalternatieven aansluiten bij de vraag. Als er bijvoorbeeld naar een frequentie wordt gevraagd, dan moeten de antwoordalternatieven ook een uitdrukking zijn van verschillende frequenties. Als tweede moeten de antwoorden voldoende resolutie of onderscheidend vermogen hebben. Als de antwoordalternatieven min of meer hetzelfde betekenen dan kan je er niets mee meten.

Naast de vorm is ook de opbouw van de vragenlijst bewust gekozen. Aan het begin van het interview zijn een paar vragen geplaatst die makkelijk te beantwoorden zijn, zodat de respondent 'er even in kan komen'. Hierna zijn de vragen over de perspectieven geplaatst, deze vragen zullen meer concentratie vergen, dus het is het beste deze relatief vroeg in het interview te stellen. De vragen over samenwerking zijn bewust in het tweede deel van het interview opgenomen. Deze vragen zijn relatief persoonlijk en daarom makkelijker te onderzoeken wanneer de respondent zich iets meer op zijn gemak voelt. Om sociaal wenselijk gedrag te vermijden, worden de respondenten duidelijk geïnformeerd dat de resultaten van het onderzoek geanonimiseerd zullen worden.

Methode van analyse

Om vanuit de antwoorden op de interviews tot een antwoord op de onderzoeksvraag te komen moeten deze antwoorden eerst geanalyseerd worden. Hier zal eerst de methode van analyse besproken worden. In het volgende hoofdstuk zal de feitelijke analyse worden uitgevoerd. De meeste vragen in het interview zijn in gesloten vorm gesteld. Dit maakt het makkelijker om een kwantitatieve analyse van de antwoorden uit te voeren. Door een score toe te kennen aan ieder antwoordalternatief kunnen de antwoorden met berekeningen worden vergeleken. Met een aantal eenvoudige berekeningen kunnen vanuit de antwoorden van de respondenten waarden voor de gemeten variabelen worden berekend. Deze fase wordt aangeduid als de interpretatie.

In de volgende fase, de feitelijke analyse, worden deze waarden gebruikt om een statistisch model op te stellen dat de kwaliteit van een samenwerkingsrelatie voorspelt. Dit model zal worden opgesteld door gebruik te maken van lineaire regressie. Met deze methode is het mogelijk om een model te maken waarin meerdere verklarende variabelen kunnen worden gebruikt om een afhankelijke variabele te voorspellen. Als eerste zal een model opgesteld worden dat een voorspelling maakt van de kwaliteit van samenwerking in een relatie op basis van gegevens over het verschil in criminaliteitsperspectief, wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen, informatie en controle. Uit dit model blijkt of er een lineair verband tussen elk van de verklarende variabelen en de kwaliteit van samenwerking is in de onderzoekssituatie. Een tweede test die wordt uitgevoerd is de

---

³ Zie de bijlage voor de lijst met interviewvragen

vergelijking tussen de variabelen verschil in criminaliteitsperspectief en cognitieve afstand. In theorie is de eerste een onderdeel van de tweede, de voorspellende waarde van de eerste zou te verklaren zijn door een sterke relatie met de tweede. Met andere woorden: als het verschil in criminaliteitsperspectief een goede voorspeller voor kwaliteit van samenwerking is, dan zal verschil in criminaliteitsperspectief een grote samenhang met cognitieve afstand vertonen. De derde test is wederom de vorming van een model, dit maal wordt verschil in criminaliteitsperspectief vervangen door cognitieve afstand. Deze drie testen zullen uiteindelijk een goed beeld geven hoe de verschillende variabelen samenhangen en hoe dit in de theorie past.

Verloop interviews

Voor dit onderzoek zijn een zevental interviews gehouden met professionals in de wijk Velve-Lindenhof. Ieder van de gesprekken is goed verlopen, de gesprekken verliepen gemakkelijk en er was weinig afleiding aanwezig. De respondenten wilden graag vertellen wat ze allemaal deden. Bijna allemaal gaven ze aan dat de Velve-Lindenhof op de goede weg is en ze zijn trots op hun eigen bijdrage hieraan. Een aantal vindt dat de wijk geen echte Vogelaarwijk meer is.

De opzet met de stellingen op kaartjes werd door de respondenten leuk gevonden. Ze namen ook de tijd om alle kaartjes rustig te lezen en te ordenen, hun keuzes kwamen daardoor weldoordacht over. Toch zaten er wel verschillen tussen hoe de vragen werden benaderd. Sommige respondenten hadden de neiging om op een vraag meteen te antwoorden hoe het algemene beeld was, en pas als er nadrukkelijk gevraagd werd naar de personen gingen ze nadenken over de specifieke relaties.

Over het algemeen hadden de respondenten weinig moeite om de vragen te begrijpen. In het eerste interview werd duidelijk dat het verschil tussen vraag 11 en 12 over de variabele vertrouwen niet geheel duidelijk was. Vraag 12 is toen tijdens het interview verduidelijkt, deze nieuwe formulering is ook in alle volgende interviews gebruikt. De vraag heeft daarna geen problemen meer opgeleverd. De respondenten hadden ook weinig moeite om antwoord te geven op vraag 15 en 16 over de variabele controle. Toch wekten sommige respondenten de indruk dat ze weinig onderscheid zagen tussen de formele (hij *moet* doen wat ik zeg) en de informele invloed (hij *wil* doen wat ik zeg). Dit kan eventueel leiden tot een overschatting van de variabele controle in het onderzoek. Een andere formulering van de vragen was hier wellicht beter geweest.

De respondenten hadden weinig moeite om hun mening te geven over collega's. De goede naam van de universiteit en de gemeente zullen hierbij geholpen hebben en waarschijnlijk heeft de vertrouwelijke sfeer van de gesprekken hier ook aan bijgedragen. Hoewel er vooraf op ingezet was dat alle respondenten elkaar zouden kennen, bleek dit in de praktijk niet zo te zijn. Sommige respondenten, vooral degene die nog niet zo lang in de wijk werken, kennen niet iedereen. Hierdoor is er iets minder onderzoeksdata beschikbaar voor analyse, maar doordat ervoor gekozen is om meer interviews in te plannen dan strikt noodzakelijk, levert dit geen problemen op.

Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de variabelen uit de theorie bewerkt tot gesloten interviewvragen welke in een zevental interviews aan de respondenten zijn voorgelegd. Hierin zitten vragen opgenomen over verschil in criminaliteitsperspectief, wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen, informatie, controle, gemak van communicatie en innovativiteit. De antwoorden op de vragen zullen in het volgende hoofdstuk na bewerking waarden opleveren voor de variabelen in de praktijk. Met deze waarden kunnen de veronderstelde theoretische verbanden worden getoetst.

4. Analyse

Na het verzamelen van de data door middel van interviews, kan de data gebruikt worden om antwoord te geven op de onderzoeksvragen. In dit hoofdstuk zal aan de hand van de drie onderzoeksvragen de analyse van de data besproken worden. Tevens zal er een antwoord op de vragen worden gegeven.

Interpretatie

Om vanuit de antwoorden op de interviews tot een antwoord op de onderzoeksvraag te komen moeten deze antwoorden eerst bewerkt worden. Via eenvoudige formules⁴ worden er vanuit de antwoorden van de respondenten per relatie waarden berekend voor de variabelen *verschil in criminaliteitsperspectief*, *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen*, *informatie*, *controle*, *gemak van communicatie*, *innovativiteit* en *cognitieve afstand*. De waarde voor *kwaliteit van samenwerking* kan zonder bewerking direct uit de antwoorden worden overgenomen. Na verwijdering van de relaties waar geen volledige data voor beschikbaar is, blijft er een tabel met 30 relaties over⁵.

Verschil in perspectief

De eerste onderzoeksvraag luidt: Vanuit welk criminaliteitsperspectief kijken praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof? Om deze vraag te beantwoorden hebben de respondenten een ordening aangebracht in stellingen aan de hand van sociologische perspectieven. De onderzoeksvraag is nu relatief eenvoudig te beantwoorden door naar de populariteit van de stellingen te kijken. Een stelling waar een respondent het het meest mee eens was kreeg 7 punten, de volgende 6, en zo verder. De maximale haalbare score is hierdoor 49 per categorie en 147 voor het totaal.

<i>Perspectief</i>	<i>Oorzaken</i>	<i>Omstandigheden</i>	<i>Oplossing</i>	<i>Totaal</i>
Afwijkend gedrag	30	37	38	105
Waardeconflictperspectief	37	27	33	97
Sociale pathologie	37	20	37	94
Sociale desorganisatie	34	38	13	85
Labeling	18	14	40	72
Kritische theorie	27	30	14	71
Sociaal constructivisme	13	30	21	64

Onder de respondenten bestaat er geen overduidelijke voorkeur voor een enkele set stellingen en daarmee een enkel perspectief. Wel kan geconstateerd worden dat sommige perspectieven populairder zijn dan anderen. In het onderzoek is uitgegaan van een zekere variatie in voorkeuren, dus is het ook interessant om te kijken of er duidelijke verschillen in voorkeuren te vinden zijn. Onderstaande tabel is een weergave van het verschil in voorkeuren. Het maximaal mogelijke verschil is 100 procent. Er bestaan duidelijke verschillen in voorkeuren voor perspectieven onder de

⁴ Zie de bijlage voor een uitgebreide uitleg over de berekeningen

⁵ Zie de bijlage voor de tabellen met de onderzoeksdata voor en na de interpretatie

Analyse

respondenten. Deze variatie maakt het mogelijk om de invloed van het verschil in criminaliteitsperspectief op de kwaliteit van samenwerking te toetsen.

<i>Verskil in perspectief</i>							
	Persoon A	Persoon B	Persoon C	Persoon D	Persoon E	Persoon F	Persoon G
Persoon A		56%	58%	67%	50%	56%	58%
Persoon B	56%		50%	56%	53%	47%	53%
Persoon C	58%	50%		47%	56%	36%	61%
Persoon D	67%	56%	47%		56%	53%	44%
Persoon E	50%	53%	56%	56%		47%	47%
Persoon F	56%	47%	36%	53%	47%		61%
Persoon G	58%	53%	61%	44%	47%	61%	

Samenwerking

De tweede onderzoeksvraag luidt: Hoe goed vinden de praktijkprofessionals de samenwerking met andere praktijkprofessionals? Ook deze vraag is eenvoudig te beantwoorden. De respondenten hebben hun samenwerking met anderen gewaardeerd met een rapportcijfer:

<i>Waardering samenwerking</i>							
	Persoon A	Persoon B	Persoon C	Persoon D	Persoon E	Persoon F	Persoon G
Persoon A		od ⁶	8	od	10	8	9
Persoon B	8		8	od	7	7	od
Persoon C	9	9		4	8	7	8
Persoon D	7	od	7		7	od	od
Persoon E	9	8	8	8		8	7
Persoon F	9	7	7	od	8		8
Persoon G	8	od	6	od	7	7	

De samenwerking is goed te noemen, met een gemiddeld cijfer van 7,7. Hoewel het beeld duidelijk positief is zijn er hier ook wel verschillen waar te nemen. Ook hier is de variatie verwacht en deze maakt het toetsen van de verbanden mogelijk.

Relatie perspectief en samenwerking

De derde onderzoeksvraag luidt: Kunnen de verschillen in criminaliteitsperspectief, waar vanuit praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof kijken, in verband worden gebracht met hoe de samenwerking met andere praktijkprofessionals wordt ervaren? Deze vraag is minder eenvoudig te beantwoorden dan de vorige twee. Om antwoord te kunnen geven worden een aantal statistische tests uitgevoerd. In een model wordt de invloed van de vijf factoren die in theorie van invloed zijn op de kwaliteit van samenwerking bekeken. Er is hier gekozen voor een lineair model omdat de theorie geen aanleiding biedt om een ingewikkelder samenhang te veronderstellen.

---

⁶ od staat voor 'onbrekende data'. Niet alle respondenten hadden ervaringen met samenwerking met alle andere respondenten.

Analyse

Als eerste test wordt met lineaire regressie een model gemaakt van de invloed van de variabelen *verschil in criminaliteitsperspectief* (VP), *wederzijdse afhankelijkheid* (WA), *vertrouwen* (VT), *informatie* (INF) en *controle* (CT) op de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking* (KS). Dit is een lineair model volgens de volgende vorm:

$$\mu_{KS} = \beta_0 + \beta_1 x_{VP} + \beta_2 x_{WA} + \beta_3 x_{VT} + \beta_4 x_{INF} + \beta_5 x_{CT}$$

In deze formule geven de coëfficiënten β_1 tot en met β_5 aan in welke verhouding de variabelen bijdragen aan de verwachte waarde μ_{KS} voor *kwaliteit van samenwerking*. In de berekening worden de waarden voor de variabelen eerst gestandaardiseerd om het verschil in invloed beter te kunnen uitdrukken. Standaardiseren betekent dat de variabelen worden gecorrigeerd voor de verwachting en de standaardafwijking. De variabele is dan een relatieve grootte die weergeeft hoe veel standaardafwijkingen de originele waarneming van het gemiddelde af ligt. Door deze bewerking verdwijnt β_0 uit het model, aangezien deze dan gelijk is aan nul.

Berekening met het statistiekprogramma SPSS levert de volgende output op:

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	26,298	5	5,260	12,621	,000 ^a
	Residual	10,002	24	,417		
	Total	36,300	29			

a. Predictors: (Constant), Controle, Wederzijdse Afhangelijkheid, Verschil Perspectief, Informatie, Vertrouwen

b. Dependent Variable: Kwaliteit Samenwerking

De nulhypothese van deze test is dat de coëfficiënten β_1 tot en met β_5 gelijk zijn aan nul. De alternatieve hypothese is dat ten minste één van de coëfficiënten ongelijk is aan nul. In bovenstaande output zien we dat de overschrijdingskans p kleiner is dan 0,0005. We mogen dus aannemen dat ten minste één van de coëfficiënten niet gelijk aan nul is. Tevens zien we hierboven dat ruim tweederde ($26,3 / 36,3 = 0,7$) van de van de variantie van *kwaliteit van samenwerking* in dit model wordt verklaard door de verklarende variabelen.

Wanneer we hieronder nu kijken naar de waarden van de individuele coëfficiënten dan wordt dit bevestigd. De nulhypothese van deze test is $\beta_i = 0$. De alternatieve hypothesen H_a zijn: $\beta_1 < 0$, $\beta_2 > 0$, $\beta_3 > 0$, $\beta_4 > 0$ en $\beta_5 > 0$. Wanneer we uitgaan van een α van 0,1 dan kan bij β_2 , β_3 en β_4 de nulhypothese verworpen worden.

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	-1,679	1,486		-1,130	,270
	Verschil Perspectief	2,755	1,914	,163	1,439	,163
	Wederzijdse Afhangelijkheid	,702	,242	,358	2,904	,008
	Vertrouwen	,926	,281	,412	3,297	,003
	Informatie	,496	,216	,284	2,300	,030
	Controle	,199	,163	,143	1,223	,233

a. Dependent Variable: Kwaliteit Samenwerking

De logische conclusie hieruit is dat in de onderzoekssituatie de variabelen *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen* en *informatie* een positieve relatie hebben met de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking*. Dit komt overeen met de theorie. Er is geen duidelijke relatie tussen de variabelen *verschil in criminaliteitsperspectief* en *controle* enerzijds en *kwaliteit van samenwerking* anderzijds gevonden. Dit is verassend, de variabelen hebben in theorie respectievelijk een negatieve en een positieve invloed op de kwaliteit van samenwerking.

Cognitieve afstand en criminaliteitsperspectief

Door de variabelen *gemak van communicatie* en *innovativiteit* te combineren kan er een waarde voor de variabele *cognitieve afstand* worden geschat. De theorie van het effect van het verschil in criminaliteitsperspectief op de kwaliteit van samenwerking is gebaseerd op de relatie van het verschil in criminaliteitsperspectief en de cognitieve afstand. Met een eenvoudige statistische toets kan worden nagegaan of hier inderdaad een duidelijke relatie bestaat tussen de variabelen *verschil in criminaliteitsperspectief* en *cognitieve afstand*.

De nulhypothese bij deze toets stelt dat de correlatiecoëfficiënt gelijk is aan nul. De alternatieve hypothese veronderstelt een positief verband, immers een groter verschil in criminaliteitsperspectief zal bijdragen aan een grotere cognitieve afstand.

Correlations

		Verschil Perspectief	Cognitieve Afstand
Verschil Perspectief	Pearson Correlation	1	-,221
	Sig. (1-tailed)		,121
	N	30	30
Cognitieve Afstand	Pearson Correlation	-,221	1
	Sig. (1-tailed)	,121	
	N	30	30

Analyse

De correlatiecoëfficiënt verschilt hier niet significant van nul (bij een α van 0,1). Er is in de onderzoekssituatie geen lineair verband gevonden tussen het verschil in criminaliteitsperspectief en de cognitieve afstand.

Model cognitieve afstand

Om uitspraken te kunnen doen over de waarde van de variabele *verschil in perspectief* aan de hand van de variabele *cognitieve afstand* is het handig om de ook de waarde van de laatste te bekijken. In theorie zou deze waarde een negatief verband moeten hebben met *kwaliteit van samenwerking*. De voorspelling is dat wanneer de cognitieve afstand groter is, de kwaliteit van samenwerking minder is. We kunnen de beweringen testen door een model op te stellen dat vergelijkbaar is met het eerdere model. Wederom met behulp van lineaire regressie wordt er een model gemaakt van de invloed van de variabelen *cognitieve afstand* (CA), *wederzijdse afhankelijkheid* (WA), *vertrouwen* (VT), *informatie* (INF) en *controle* (CT) op de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking* (KS). Ook hier wordt gewerkt met gestandaardiseerde variabelen. Het lineaire model heeft de volgende vorm:

$$\mu_{KS} = \beta_1 x_{CA} + \beta_2 x_{WA} + \beta_3 x_{VT} + \beta_4 x_{INF} + \beta_5 x_{CT}$$

In deze formule geven de coëfficiënten β_1 tot en met β_5 aan in welke verhouding de variabelen bijdragen aan de verwachte waarde μ_{KS} voor *kwaliteit van samenwerking*. Berekening met het statistiekprogramma SPSS levert de volgende output op:

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	26,570	5	5,314	13,108	,000 ^a
Residual	9,730	24	,405		
Total	36,300	29			

a. Predictors: (Constant), Controle, Wederzijdse Afhankelijkheid, Cognitieve Afstand, Informatie, Vertrouwen

b. Dependent Variable: Kwaliteit Samenwerking

De nulhypothese van deze test is dat de coëfficiënten β_1 tot en met β_5 gelijk zijn aan nul. De alternatieve hypothese is dat ten minste één van de coëfficiënten ongelijk is aan nul. In bovenstaande output zien we dat de overschrijdingskans p kleiner is dan 0,0005. We mogen dus aannemen dat ten minste één van de coëfficiënten niet gelijk aan nul is. Tevens zien we hierboven dat ruim tweederde ($26,6 / 36,3 = 0,7$) van de van de variantie van *kwaliteit van samenwerking* in dit model wordt verklaard door de verklarende variabelen.

Onderstaande tabel met de waarden voor de coëfficiënten geeft een gedetailleerder beeld:

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,111	1,779		1,187	,247
	Cognitieve Afstand	-,505	,302	-,213	-1,674	,107
	Wederzijdse Afhankelijkheid	,951	,246	,486	3,865	,001
	Vertrouwen	,589	,321	,262	1,836	,079
	Informatie	,639	,224	,365	2,855	,009
	Controle	,110	,161	,079	,679	,503

a. Dependent Variable: Kwaliteit Samenwerking

De nulhypothese van deze test is $\beta_i = 0$. De alternatieve hypothesen H_a zijn: $\beta_1 < 0$, $\beta_2 > 0$, $\beta_3 > 0$, $\beta_4 > 0$ en $\beta_5 > 0$. Wanneer we uitgaan van een α van 0,1 dan kan bij β_2 en β_4 de nulhypothese verworpen worden. Bij de overige coëfficiënten zijn de resultaten (net) niet significant. We kunnen wel stellen dat er een sterke indicatie (ten minste 75%) is dat het vertrouwen een positieve en de cognitieve afstand een negatieve invloed heeft op de kwaliteit van samenwerking in een relatie. Controle speelt hier geen duidelijke rol.

Het is mogelijk dat de variabele *controle* hier een verstrend effect heeft. Om deze reden wordt de test nogmaals uitgevoerd, maar ditmaal zonder deze variabele. Het model luidt dan als volgt:

$$\mu_{KS} = \beta_1 x_{CA} + \beta_2 x_{WA} + \beta_3 x_{VT} + \beta_4 x_{INF}$$

Dit model geeft de volgende coëfficiënten:

Coefficients ^a						
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,502	1,665		1,503	,145
	Cognitieve Afstand	-,544	,293	-,230	-1,855	,075
	Wederzijdse Afhankelijkheid	,959	,243	,490	3,942	,001
	Vertrouwen	,542	,310	,241	1,750	,092
	Informatie	,700	,203	,400	3,458	,002

a. Dependent Variable: Kwaliteit Samenwerking

De nulhypothese van deze test is $\beta_i = 0$. De alternatieve hypothesen H_a zijn: $\beta_1 < 0$, $\beta_2 > 0$, $\beta_3 > 0$, $\beta_4 > 0$. Wanneer we uitgaan van (een ruime) 80% betrouwbaarheid kunnen we de nulhypothese voor de coëfficiënten β_1 tot en met β_4 verwerpen.

Analyse

De logische conclusie die hieruit volgt is dat met 80 procent zekerheid gezegd kan worden dat in de onderzoekssituatie de variabelen *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen* en *informatie* een positieve en de variabele *cognitieve afstand* een negatieve relatie hebben met de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking*.

Dit geeft ons het volgende model voor de relatieve invloed van *cognitieve afstand*, *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen* en *informatie* op de *kwaliteit van samenwerking*:

$$KS = -0,23 \cdot CA + 0,49 \cdot WA + 0,241 \cdot VT + 0,4 \cdot INF$$

Als we dit model interpreteren dan kunnen we stellen dat een grotere cognitieve afstand tussen twee actoren van negatieve invloed is op de samenwerking. Een grotere wederzijdse afhankelijkheid, een groter vertrouwen in het betrouwbaar handelen van de ander en betere informatie over (de mogelijkheden van) dat handelen zijn van een positieve invloed op de samenwerking. Deze bevindingen zijn conform de theorie. In de onderzoekssituatie is de mate van wederzijdse afhankelijkheid in een relatie en de informatie die een actor heeft over de acties van de andere van een grotere invloed op de kwaliteit van de samenwerking dan de mate van vertrouwen of de cognitieve afstand tussen de actoren. In de theorie worden geen uitspraken gedaan over de omvang van de relatieve invloed van de verschillende factoren.

Conclusie

In dit hoofdstuk zijn een drietal onderzoeksvragen besproken. Als eerste, vanuit welk criminaliteitsperspectief kijken praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof? Het blijkt dat de geïnterviewde professionals het het meest eens zijn met het perspectief van afwijkend gedrag. Ook het waardeconflictperspectief en het perspectief van de sociale pathologie zijn populair. Echter, er zijn slechts zeven respondenten geïnterviewd en de verschillen tussen de respondenten zijn aanzienlijk. Dit is dus meer een indicatie, voor een betrouwbare uitspraak is een breder onderzoek op zijn plaats. De gevonden variatie in de antwoorden is verwacht, en maakt een verdere analyse van de invloed van de verschillen in perspectief mogelijk.

Hoe goed vinden de praktijkprofessionals de samenwerking met andere praktijkprofessionals? Ze beoordelen de samenwerking met een gemiddeld cijfer van 7,7. Dit geeft aan dat de samenwerking gemiddeld goed is. Hoewel het beeld duidelijk positief is zijn er echter wel verschillen waar te nemen. Ook hier is de gevonden variantie verwacht en maakt deze het mogelijk om de variabele *kwaliteit van samenwerking* te gebruiken voor verdere analyse.

De laatste onderzoeksvraag heeft het meest uitgebreide antwoord nodig. Kunnen de verschillen in criminaliteitsperspectief, waar vanuit praktijkprofessionals naar veelvoorkomende criminaliteit in de wijk Velve-Lindenhof kijken, in verband worden gebracht met hoe de samenwerking met andere praktijkprofessionals wordt ervaren? Uit de eerste en de tweede test blijkt dat de manier waarop de professionals naar de criminaliteit kijken geen duidelijke invloed op hun samenwerking heeft. Ook was er geen duidelijke relatie tussen het verschil in criminaliteitsperspectief en de cognitieve afstand tussen respondenten. Dit is onverwacht, de theorie voorspelt een negatieve relatie. De variabele *verschil in perspectief* blijkt geen goede voorspeller voor de variabele *cognitieve afstand*. Het verschil in perspectief speelt een te kleine of een niet eenduidige rol bij het begrip cognitieve afstand. In de verdere analyse kwam naar voren dat de variabele *controle* geen duidelijke invloed heeft op de variabele *kwaliteit van samenwerking*. De theorie voorspelt een positieve relatie. Zowel de

Analyse

meetmethode als het aantal metingen bieden verklaringen voor het ontbreken van het verband. Het kan zijn dat de respondenten niet goed in staat waren antwoord te geven op de vragen over de variabele. Het is ook niet uitgesloten dat hier andere oorzaken zijn. Het onderzoek biedt hier geen duidelijkheid over.

Uiteindelijk kan met 80% betrouwbaarheid worden gezegd dat in de onderzoekssituatie de variabelen *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen* en *informatie* een positieve en de variabele *cognitieve afstand* een negatieve relatie hebben met de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking*. Dit leverde het volgende model op voor de relatieve invloed van de gestandaardiseerde variabelen *cognitieve afstand* (CA), *wederzijdse afhankelijkheid* (WA), *vertrouwen* (VT) en *informatie* (INF) op de *kwaliteit van samenwerking* (KS):

$$KS = -0,23 \cdot CA + 0,49 \cdot WA + 0,241 \cdot VT + 0,4 \cdot INF$$

Als we dit model interpreteren dan kunnen we stellen dat in de onderzoekssituatie de mate van wederzijdse afhankelijkheid in een relatie en de informatie die een actor heeft over de acties van de andere een grotere invloed hebben op de kwaliteit van de samenwerking dan de mate van vertrouwen of de cognitieve afstand tussen de actoren. Er is geen literatuur gevonden waar dit resultaat mee vergeleken kan worden. Daarnaast moet worden aangetekend dat deze kwantificering aan de hand van een zeer beperkt aantal metingen is gebeurd, dit tast de nauwkeurigheid van de coëfficiënten aan. Als laatste moet bij dit model worden opgemerkt dat het slechts ongeveer 70 procent van de variantie van de variabele *kwaliteit van samenwerking* verklaard. Hierdoor valt niet uit te sluiten dat er andere factoren van invloed zijn die niet in het model zijn meegenomen.

Discussie

Dit onderzoek is beperkt van omvang. Hierdoor zijn er slechts zeven personen geïnterviewd. De betrouwbaarheid van het antwoord op de onderzoeksvraag over de populariteit van de perspectieven is zodanig dat algemene uitspraken hier niet mogelijk zijn. Het antwoord op de tweede onderzoeksvraag is ondanks het lage aantal metingen betrouwbaar te noemen door de ongecompliceerde meetmethode die hier is gebruikt. De laatste onderzoeksvraag die dieper ingaat op de verbanden was moeilijker te beantwoorden. Bij deze vraag was het nodig om statistiek te bedrijven op slechts 30 relaties. Dit maakte het noodzakelijk om een 80% betrouwbaarheidsniveau te hanteren om duidelijke uitspraken te kunnen doen. Deze betrouwbaarheid is lager dan wenselijk is in goed academisch onderzoek.

Naast de betrouwbaarheid draagt ook de focus van het onderzoek bij aan de beperkte generaliseerbaarheid van de conclusies. Het is belangrijk dit onderzoek dan ook te zien als een verkenning dan als onomstotelijk bewijs.

In het onderzoek wordt geen duidelijke lineaire relatie gevonden tussen de variabelen verschil in perspectief en cognitieve afstand, tussen de variabelen verschil in perspectief en kwaliteit van samenwerking en tussen de variabelen controle en kwaliteit van samenwerking. Hoewel het niet waarnemen van een lineaire relatie geen andersoortig verband uitsluit is dit toch verassend. Hier werden wel verbanden verwacht. Hoewel zowel de meetmethode als het aantal metingen verklaringen kan bieden voor het ontbreken van het verband, kan het ook niet uitgesloten worden dat hier andere oorzaken zijn. Het onderzoek biedt hier geen duidelijkheid over.

Analyse

Het model dat in dit onderzoek wordt opgesteld verklaart slechts zeventig procent van de variantie van de afhankelijke variabele. Dit maakt het waarschijnlijk dat uitbreiding van dit model een beter model kan opleveren.

5. Conclusie

In de inleiding werd het probleem geïntroduceerd dat een verschillende kijk op criminaliteit problemen kan opleveren voor de samenwerking in de uitvoeringspraktijk. Deze geschetste problematiek is de directe aanleiding van dit onderzoek. Het onderzoek heeft een aantal bevindingen opgeleverd.

Praktijkprofessionals kijken verschillend tegen criminaliteit aan. Zij zijn het meest eens met de sociologische perspectieven van afwijkend gedrag, het waardeconflictperspectief en het perspectief van de sociale pathologie. Echter, er zijn slechts zeven respondenten geïnterviewd en de verschillen tussen de respondenten zijn aanzienlijk. Dit is dus meer een indicatie, voor een betrouwbare uitspraak is een breder onderzoek op zijn plaats. De aanname dat er een aanzienlijke spreiding is in de opvattingen over criminaliteit wordt in het onderzoek bevestigd. Dit betekent dat het verstandig is rekening te houden met het voorkomen van zeer verschillende opvattingen, waar deze de basis kunnen zijn van mogelijke problemen.

De samenwerking tussen de praktijkprofessionals in de wijk Velve-Lindenhof is met een gemiddeld cijfer van 7,7 goed te noemen. Hoewel het beeld duidelijk positief is zijn er echter wel verschillen waar te nemen. Ondanks de verschillende criminaliteitsperspectieven is de samenwerking toch goed te noemen, deze diversiteit leidt dus niet zonder meer tot problemen.

In de verdere analyse is geen relatie gevonden tussen de manier waarop de professionals naar de criminaliteit kijken en hun samenwerking. Ook was er geen duidelijke relatie tussen het verschil in criminaliteitsperspectief en de cognitieve afstand tussen respondenten. De manier waarop actoren naar criminaliteit kijken blijkt dus geen grote invloed te hebben op samenwerking. Dit is te verklaren doordat het verschil in perspectief geen belangrijk onderdeel van de cognitieve afstand blijkt te zijn. Het meten van het criminaliteitsperspectief is geen goede indicatie voor mogelijke problemen als gevolg van een te grote cognitieve afstand tussen actoren. Hiermee heeft het onderzoek een duidelijk resultaat. Het is niet uitgesloten dat een verschil in criminaliteitsperspectief een negatieve invloed heeft op de samenwerking, echter zijn er andere factoren van een dusdanig grotere invloed dat dit mogelijke negatieve effect verwaarloosbaar is.

Er is geen duidelijke relatie waar te nemen tussen de invloed op andermans handelen en de samenwerking. Ook dit is onverwacht. Waar een positief effect van controle werd verwacht, was er geen effect zichtbaar. Naast twijfels bij de betrouwbaarheid van de variabele *controle*, zou dit ook te verklaren kunnen zijn door de wisselwerking met andere variabelen. Er is alleen getoetst op een lineaire relatie met de afhankelijke variabele, een complexere relatie is dus niet uitgesloten.

In de onderzoekssituatie hebben de variabelen *wederzijdse afhankelijkheid*, *vertrouwen* en *informatie* een positieve en de variabele *cognitieve afstand* een negatieve relatie met de afhankelijke variabele *kwaliteit van samenwerking*. Hierbij blijkt het effect van de variabelen *wederzijdse afhankelijkheid* en *informatie* groter dan het effect van de variabelen *vertrouwen* en *cognitieve afstand*. Dit betekent dat een samenwerking beter is wanneer beide actoren meer van elkaar afhankelijk zijn en dit in evenwicht is, meer vertrouwen hebben in het juist handelen van de ander, meer informatie hebben over de (mogelijke) acties van de ander en qua denkbelden meer op een lijn zitten.

Aanbevelingen voor beleid

De samenwerking in de wijk Velve-Lindenhof wordt beoordeeld als goed. Hierdoor is het voor vergelijkbare netwerken waardevol om goed te kijken naar de praktijk in de wijk en hier lessen uit te halen. Ook vanuit dit onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen worden gedaan voor beleid. Gezien de belangrijke rol die vertrouwen en informatie spelen in de kwaliteit van samenwerking ligt het voor de hand dat een regelmatig contact een positieve invloed heeft op de samenwerking. Ook in de gesprekken met de respondenten bleek dat ze de 'korte lijntjes' met anderen in de dagelijkse praktijk zeer waarderen. Als actoren goed op de hoogte zijn van het handelen van anderen en zien dat deze goed aan het werk zijn, heeft dit een positieve invloed op de samenwerking. Een intensieve samenwerking waarbij actoren problemen vaak samen aanpakken heeft eveneens een positief effect. Ten slotte is een goede communicatie nodig om het negatieve effect van de cognitieve afstand te verminderen. Er bestaat dus een duidelijk mechanisme waarbij een regelmatige samenwerking zichzelf versterkt.

In dit licht zijn de ontwikkelingen van veiligheidshuizen en buurtposten waar verschillende organisaties bij elkaar zitten een goed idee. Het intensief samenwerken van beleidsuitvoerders uit verschillende organisaties blijkt een goed antwoord op de complexe problematiek van de Velve-Lindenhof. Voor andere vergelijkbare netwerken is dan ook het advies om in te zetten op interorganisatorische samenwerking, wanneer deze op de goede manier wordt opgezet zal deze vanzelf verbeteren.

Aanbevelingen voor onderzoek

Vanuit de discussie in hoofdstuk vier zijn er een aantal logische aanbevelingen te doen voor verder onderzoek. Als eerste kan het interessant zijn om op grotere schaal te kijken naar de populariteit van de perspectieven. Door de stellingen voor te leggen aan een grote groep respondenten uit verschillende wijken en steden kan een beter antwoord worden verkregen op de vraag hoe het staat met de populariteit van de perspectieven. Daarnaast kan door de opzet van dit onderzoek uit te breiden met bijvoorbeeld een vignettenexperiment de betrouwbaarheid van het onderzoek worden getoetst. Men kan dan kijken of de oplossingen die gekozen worden in het vignettenexperiment overeen komen met de geprefereerde stellingen.

De gehanteerde betrouwbaarheidsniveaus in dit bacheloronderzoek doen de vraag rijzen of dit onderzoek bij een grotere omvang dezelfde antwoorden geeft. Een onderzoek waarbij meer relaties worden bekeken, kan beter inzicht geven in de samenhang van cognitieve afstand, wederzijdse afhankelijkheid, vertrouwen, informatie en controle. Het verdient de aanbeveling om in het nieuwe onderzoek rekening te houden met de sterke en de zwakke punten van dit bacheloronderzoek.

In dit onderzoek bleek geen relatie tussen controle en kwaliteit van samenwerking, waar wel een relatie verwacht werd. Hoewel het vermoeden bestaat dat het te maken heeft met de manier waarop de variabele controle is gemeten, kan het interessant zijn om in een onderzoek dieper in te gaan op de rol die controle speelt in samenwerkingsrelaties.

Bronvermelding

- Algemeen Dagblad (2009), Misdaadmeter, www.ad.nl/misdaadmeter, geraadpleegd: 16 januari 2009.
- Brandhof, M. van den (2007), Veelvoorkomende criminaliteit – Casestudie ten behoeve van het project Veiligheid, Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, www.wrr.nl
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2008a), Jaarrapport Integratie 2008, Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek, www.cbs.nl
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2008b), Geregistreerde criminaliteit: Totaal misdrijven per 1000 inwoners, Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek, www.cbs.nl
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2008c), Outcomemonitor Krachtwijken – Nulmeting 08, Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek, www.cbs.nl
- Chambliss, W.J., Toward a Political Economy of Crime [1975], in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), The Study of Social Problems – seven perspectives, New York: Oxford University Press, pp. 234-244.
- Fuller, R.C. & R.R. Myers [1941], The Stages of a Social Problem, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003a), The Study of Social Problems – seven perspectives, New York: Oxford University Press, pp. 95-103.
- Fuller, R.C. & R.R. Myers [1941], The Conflict of Values, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003b), The Study of Social Problems – seven perspectives, New York: Oxford University Press, pp. 89-94.
- Hasenfeld, Y. (1983), Human service organizations, Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Huys, H.W.J.M. (2008), Slachtofferschap, slachtofferhulp, onveiligheidsgevoelens en preventie, in: Eggen, A.Th.J. (red.) & S.N. Kalidien (red.), Criminaliteit en rechtshandhaving 2007 - Ontwikkelingen en samenhangen, Den Haag: Boom Juridische uitgevers/CBS/WODC, www.wodc.nl, pp. 61-103.
- Jaffee, D. (2001), Organization theory: tension and change, International Edition, New York: McGraw-Hill.
- Kitsuse, J.I., & M. Spector [1973], The Definition of Social Problems, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), The Study of Social Problems – seven perspectives, New York: Oxford University Press, pp. 285-291.

Bronvermelding

- Lemert, E.M., Primary and Secondary Deviation [1951], in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 183-186.
- Merton, R.K. (1938), Social Structure and Anomie, in: *American Sociological Review*, Vol. 3, No. 5 (October), pp. 672-682.
- Michalowski, R.J. & E.W. Bohlander [1976], Repression and Criminal Justice in Capitalist America, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 244-251.
- Nooteboom, B. (2000), Learning by Interaction: Absorptive Capacity, Cognitive Distance and Governance, *Journal of Management and Governance*, 69-92.
- Park, S.H. (1996), Managing an Interorganizational Network: A Framework of the Institutional Mechanism for Network Control, *Organization Studies*, 795-824.
- Platt, A.M. [1969], The Child Savers, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 24-32.
- Quinney, R., Crime and the Development of Capitalism [1977], in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 227-233.
- Rosenquist, C.M. [1940], The Moral Premises of Social Pathology, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 41-45.
- Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press.
- Schur, E. M., The Devaluation of Women [1984], in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 186-194.
- Sutherland, E.H. [1983], A Theorie of White Collar Crime, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 141-153.
- Sutherland, E.H. & D.R. Cressey [1966], Learning to be Deviant, in: Rubington, E. & M.S. Weinberg (ed.) (2003), *The Study of Social Problems – seven perspectives*, New York: Oxford University Press, pp. 134-140.
- Sydow, J., and A. Windeler (1998), Organizing and Evaluating Interfirm Networks: A Structurationist Perspective on Network Processes and Effectiveness, *Organization Science*, vol. 9, no. 3, 265-284.

Bronvermelding

Tweede Kamer der Staten-Generaal, 29-03-2007, Bijlage 1: De 40 wijken, Bijlage bij Kamerstuk 2006-2007, 30995, nr. 1.

Vlasblom, D. (2008), Grafitti op de muur brengt straatroof dichterbij, in: NRC Handelsblad, 25 november 2008, p. 8.

Bijlage

Interviewvragen

Introductie

In dit interview zal ik u een aantal vragen stellen over uw kijk op criminaliteit en over de samenwerking met andere professionals. Uw antwoorden zullen uiteindelijk anoniem in het verslag terechtkomen, dus ontdaan van persoonsgegevens zoals naam en functie. De andere respondenten zullen dus nooit weten wat u hebt geantwoord op de vragen. We beginnen met een paar inleidende vragen.

1. Wat is uw naam?
2. Wat is uw functie?
3. Hoe lang doet u dit werk al?

Criminaliteitsperspectieven

Nu zal ik een paar vragen stellen over uw kijk op criminaliteit. Kunt u bij de beantwoording in het achterhoofd houden dat het hierbij gaat om veelvoorkomende criminaliteit (inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, zakkenrollerij, vandalisme, mishandeling en bedreiging)? Misschien ten overvloede, deze vragen gaan over uw persoonlijke mening, er bestaan geen foute antwoorden.

4. Kunt u de volgende stellingen ordenen waarbij u de stelling waar u het het meest mee eens bent bovenaan zet?
  - criminaliteit wordt gepleegd door mensen die niet weten hoe ze zich moeten gedragen
  - criminaliteit wordt veroorzaakt doordat de onderdelen van de maatschappij niet meer op elkaar aansluiten
  - criminaliteit wordt veroorzaakt door beperkte kansen om met legale middelen maatschappelijk succes te verkrijgen
  - criminaliteit is het gevolg van conflicterende waarden van verschillende groepen in de samenleving
  - criminaliteit is het gevolg van de overheersing door de kapitalistische elite
  - criminaliteit wordt veroorzaakt doordat individuen als crimineel worden bestempeld
  - criminaliteit is een probleem omdat mensen het als een probleem zien
5. Kunt u de volgende stellingen ordenen waarbij u de stelling waar u het het meest mee eens bent bovenaan zet?
  - criminaliteit verspreidt zich als een ziekte
  - criminaliteit neemt toe als de maatschappij snel verandert
  - crimineel gedrag wordt aangeleerd in sociale contacten
  - criminaliteit is hoger wanneer de culturele verschillen in de samenleving groter zijn

Bijlage

- criminaliteit is hoger wanneer de arbeidersklasse meer wordt onderdrukt
  - crimineel gedrag van personen wordt veroorzaakt doordat de samenleving dat gedrag van deze personen verwacht
  - criminaliteit is problematischer als er meer aandacht aan wordt gegeven
6. Kunt u de volgende stellingen ordenen waarbij u de stelling waar u het het meest mee eens bent bovenaan zet?
- criminaliteit kan bestreden worden door mensen te leren hoe zij zich moeten gedragen
  - criminaliteit kan bestreden worden door maatschappelijke veranderingen af te remmen
  - crimineel gedrag kan worden afgeleerd door de opbouw van goede contacten
  - criminaliteit kan worden aangepakt door de gemeenschappelijke belangen in de samenleving te benadrukken
  - de enige manier om criminaliteit effectief te bestrijden is om het kapitalistische systeem om te vormen naar een klasseloze samenleving
  - criminaliteit kan aangepakt worden door personen minder als categorieën en meer als individuen te behandelen
  - voor de aanpak van criminaliteit is het erg belangrijk om te weten waarom de samenleving criminaliteit als een probleem ziet

Samenwerking

Nu een paar vragen over samenwerking.

7. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven of u deze kent (weet u welk gezicht er bij de naam hoort)?

Persoon A - ja/nee

Persoon B - ja/nee

etc.

8. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe vaak u daarmee samenwerkt?

Persoon A - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

Persoon B - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

etc.

Afhankelijkheid

9. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe vaak u iets van hen nodig heeft? (als respondent vraagt: wat is iets? Antwoord: klanten, informatie, geld.)

Persoon A - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

Persoon B - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

Bijlage

10. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe vaak zij iets nodig hebben van u? (als respondent vraagt: wat is iets? Antwoord: klanten, informatie, geld.)

Persoon A - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

Persoon B - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd

etc.

Vertrouwen

11. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe goed ze zich aan de afspraken houden?

Persoon A - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

Persoon B - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

etc.

12. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe netjes zij handelen? (ik bedoel: hoe goed ze zich aan de regels houden? En hoe goed houden ze zich aan de sociale normen?)

Persoon A - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

Persoon B - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

etc.

Informatie

13. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe goed u weet wat ze precies doen?

Persoon A - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

Persoon B - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

etc.

14. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe goed u weet wat ze voor u kunnen doen?

Persoon A - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

Persoon B - slecht/matig/redelijk/goed/uitstekend

etc.

Controle

15. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoeveel invloed u formeel heeft op hun handelen?

Persoon A - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel

Bijlage

Persoon B - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel
etc.

16. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoeveel invloed u informeel heeft op hun handelen?

Persoon A - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel
Persoon B - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel
etc.

Communicatie

17. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoeveel woorden u nodig heeft voordat zij begrijpen wat u bedoelt?

Persoon A - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel
Persoon B - zeer weinig/weinig/gemiddeld/veel/zeer veel
etc.

Innovatie

18. Kunt u voor elk van de volgende personen aangeven hoe vaak zij met innovatieve oplossingen komen?

Persoon A - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd
Persoon B - nooit/soms/regelmatig/vaak/altijd
etc.

Totaal

19. Ten slotte, kunt u van elk van de volgende personen aangeven hoe goed u daarmee kunt samenwerken? Kunt u dit aangeven met een rapportcijfer, waarbij een 1 staat voor een hele slechte samenwerking en 10 voor een uitstekende samenwerking?

Persoon A - 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Persoon B - 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
etc.

Afsluiting

Graag wil ik u verzoeken om dit onderzoek niet met de andere respondenten te bespreken totdat u de interviews allemaal zijn gehouden. U ontvangt de resultaten dan op uw e-mailadres.

Onderzoeksdata

In de volgende tabel is de onderzoeksdata weergegeven. Kolom A geeft weer welke antwoorden respondent A op de vragen heeft gegeven. De afkorting 'od' staat voor 'ontbrekende data'. Dit is ingevuld wanneer de respondent geen antwoord kon geven op een vraag.

Vraag		A	B	C	D	E	F	G	Codering
4	sociale pathologie	7	7	6	3	6	6	2	1 tot 7, 7 = meest meeeens
	sociale desorganisatie	4	3	5	5	5	5	7	
	afwijkend gedrag	2	5	3	7	2	7	4	
	waardeconflicttheorie	5	6	7	6	4	4	5	
	kritische theorie	3	4	2	4	7	1	6	
	labeling	6	1	1	2	3	2	3	
	sociaal constructivisme	1	2	4	1	1	3	1	
5	sociale pathologie	4	1	2	6	3	3	1	1 tot 7, 7 = meest meeeens
	sociale desorganisatie	7	5	7	3	6	6	4	
	afwijkend gedrag	2	6	5	7	5	5	7	
	waardeconflicttheorie	3	3	6	4	1	7	3	
	kritische theorie	6	7	3	2	2	4	6	
	labeling	1	4	1	1	4	1	2	
	sociaal constructivisme	5	2	4	5	7	2	5	
6	sociale pathologie	3	6	6	5	5	7	5	1 tot 7, 7 = meest meeeens
	sociale desorganisatie	2	3	1	2	2	2	1	
	afwijkend gedrag	4	4	5	7	6	5	7	
	waardeconflicttheorie	5	5	7	6	4	4	2	
	kritische theorie	1	2	3	3	1	1	3	
	labeling	6	7	4	4	7	6	6	
	sociaal constructivisme	7	1	2	1	3	3	4	
7	A		0	1	0	1	1	1	0 = nee, 1 = ja
	B	1		1	0	1	1	0	
	C	1	1		1	1	1	1	
	D	1	0	1		1	1	0	
	E	1	1	1	1		1	1	
	F	1	1	1	1	1		1	
	G	1	0	1	0	1	1		
8	A		1	4	1	4	3	4	1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig, 4 = vaak, 5 = altijd
	B	2		4	1	3	2	1	
	C	4	4		3	4	3	3	
	D	2	1	3		4	2	1	
	E	4	3	4	4		3	3	
	F	3	2	3	1	3		2	
	G	2	1	2	1	3	2		
9	A		od	4	od	4	3	4	1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig, 4 = vaak, 5 = altijd
	B	2		3	od	3	2	od	
	C	3	3		2	4	2	3	

Bijlage

Vraag		A	B	C	D	E	F	G	Codering
	D	2	od	2		3	2	od	
	E	3	2	3	3		3	2	
	F	2	2	2	od	3		1	
	G	2	od	2	od	2	2		
10	A		od	4	od	4	3	4	1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig, 4 = vaak, 5 = altijd
	B	2		4	od	4	2	od	
	C	3	3		4	3	2	3	
	D	2	od	3		4	2	od	
	E	3	5	3	2		2	3	
	F	2	3	2	od	4		1	
	G	2	od	2	od	2	2		
11	A		od	4	od	5	4	3	1 = slecht, 2 = matig, 3 = redelijk, 4 = goed, 5 = uitstekend
	B	4		4	od	4	3	od	
	C	4	4		3	4	3	3	
	D	4	od	4		4	od	od	
	E	4	3	4	3		4	3	
	F	4	4	4	od	4		3	
	G	4	od	3	od	4	4		
12	A		od	4	od	4	4	4	1 = slecht, 2 = matig, 3 = redelijk, 4 = goed, 5 = uitstekend
	B	4		4	od	3	3	od	
	C	4	4		2	5	4	4	
	D	4	od	4		4	od	od	
	E	5	3	4	5		4	4	
	F	5	4	4	od	5		4	
	G	4	od	3	od	4	4		
13	A		od	4	od	4	4	4	1 = slecht, 2 = matig, 3 = redelijk, 4 = goed, 5 = uitstekend
	B	4		4	od	5	4	od	
	C	4	5		2	4	4	4	
	D	4	od	4		4	3	od	
	E	4	5	4	4		4	3	
	F	4	5	4	od	4		3	
	G	4	od	4	od	4	4		
14	A		od	4	od	5	4	5	1 = slecht, 2 = matig, 3 = redelijk, 4 = goed, 5 = uitstekend
	B	3		4	od	5	4	od	
	C	4	5		1	4	4	5	
	D	3	od	4		4	4	od	
	E	4	5	4	4		4	4	
	F	4	5	4	od	5		4	
	G	3	od	4	od	4	4		
15	A		od	1	od	4	4	3	1 = zeer weinig, 2 = weinig, 3 = gemiddeld, 4 = veel, 5 = zeer veel
	B	1		1	od	4	4	od	
	C	3	4		3	4	4	3	
	D	1	od	1		4	3	od	

Bijlage

Vraag		A	B	C	D	E	F	G	Codering
	E	4	3	1	3		4	3	
	F	2	3	1	od	4		3	
	G	1	od	1	od	3	3		
16	A		od	3	od	4	4	3	1 = zeer weinig, 2 = weinig, 3 = gemiddeld, 4 = veel, 5 = zeer veel
	B	2		3	od	4	4	od	
	C	3	4		2	3	4	3	
	D	2	od	3		3	3	od	
	E	3	4	3	3		4	3	
	F	2	3	2	od	2		3	
	G	2	od	3	od	3	3		
17	A		od	2	od	1	2	1	1 = zeer weinig, 2 = weinig, 3 = gemiddeld, 4 = veel, 5 = zeer veel
	B	3		2	od	3	2	od	
	C	2	2		4	2	2	2	
	D	3	od	3		2	od	od	
	E	2	2	2	1		2	2	
	F	2	3	3	od	1		2	
	G	3	od	3	od	2	2		
18	A		od	3	od	4	2	4	1 = nooit, 2 = soms, 3 = regelmatig, 4 = vaak, 5 = altijd
	B	2		3	od	4	3	od	
	C	3	3		2	3	2	4	
	D	2	od	2		2	od	od	
	E	3	2	3	3		3	3	
	F	4	3	3	od	4		2	
	G	2	od	2	od	2	2		
19	A		od	8	od	10	8	9	1 tot 10, 1 = slecht, 10 = uitmuntend
	B	8		8	od	7	7	od	
	C	9	9		4	8	7	8	
	D	7	od	7		7	od	od	
	E	9	8	8	8		8	7	
	F	9	7	7	od	8		8	
	G	8	od	6	od	7	7		

Nadat de onderzoeksdata is geïnterpreteerd geeft dit de volgende waarden voor de gemeten variabelen, weergegeven per samenwerkingsrelatie:

RL	VP	WA	VT	INF	CT	GC	INV	CA	KS
AC	0,58	3,5	4	4	3	4	3	2,5	9
AE	0,50	3,5	4,5	4	3,5	4,5	3,5	2,5	9
AF	0,56	2,5	4,5	4	2	4	3	2,5	9
AG	0,58	3	4	3,5	1,5	4	3	2,5	8
BC	0,50	3	4	5	4	4	3	2,5	9
BE	0,53	2,5	3	5	3,5	3,5	3	2,75	8
BF	0,47	2	4	5	3	3,5	3	2,75	7

Bijlage

<i>RL</i>	<i>VP</i>	<i>WA</i>	<i>VT</i>	<i>INF</i>	<i>CT</i>	<i>GC</i>	<i>INV</i>	<i>CA</i>	<i>KS</i>
CA	0,58	3,5	4	4	2	4	3	2,5	8
CB	0,50	3	4	4	2	4	3	2,5	8
CD	0,47	2	4	4	2	2,5	2	2,75	7
CE	0,56	3	4	4	2	4	3	2,5	8
CF	0,36	2	4	4	1,5	3,5	2,5	2,5	7
CG	0,61	2,5	3	4	2	3,5	3	2,75	6
DC	0,47	2	2,5	1,5	2,5	2,5	2	2,75	4
DE	0,56	2,5	4	4	3	4,5	2,5	2	8
EA	0,50	3,5	4,5	4,5	4	4,5	3,5	2,5	10
EB	0,53	2,5	3,5	5	4	3,5	3	2,75	7
EC	0,56	3	4,5	4	3,5	4	3	2,5	8
ED	0,56	2,5	4	4	3,5	4,5	2,5	2	7
EF	0,47	2,5	4,5	4,5	3	4,5	3,5	2,5	8
EG	0,47	2	4	4	3	4	2,5	2,25	7
FA	0,56	2,5	4	4	4	4	3	2,5	8
FB	0,47	2	3	4	4	3,5	3	2,75	7
FC	0,36	2	3,5	4	4	3,5	2,5	2,5	7
FE	0,47	2,5	4	4	4	4,5	3,5	2,5	8
FG	0,61	1,5	4	4	3	4	2	2	7
GA	0,58	3	3,5	4,5	3	4	3	2,5	9
GC	0,61	2,5	3,5	4,5	3	3,5	3	2,75	8
GE	0,47	2	3,5	3,5	3	4	2,5	2,25	7
GF	0,61	1,5	3,5	3,5	3	4	2	2	8

Verklaring van afkortingen in de tabel:

RL is relatie
VP is verschil in perspectief in de relatie
WA is wederzijdse afhankelijkheid in de relatie
VT is de mate van vertrouwen in de relatie
INF is de mate van informatie in de relatie
CT is de mate van controle in de relatie
GC is het gemak van communicatie in de relatie
INV is de mate van innovativiteit in de relatie
CA is de mate van cognitieve afstand in de relatie
KS is de kwaliteit van de samenwerking
AC is de relatie tussen A en C zoals A deze ervaart

Berekeningen

In dit deel van de bijlage wordt een toelichting gegeven op de berekeningen die zijn toegepast om van de antwoorden van de respondenten tot waarden voor de variabelen te komen.

Criminaliteitsperspectieven

De antwoorden op de vragen over het criminaliteitsperspectief worden verwerkt door per set een score aan de stellingen toe te kennen. De stelling waar de respondent het meest mee eens was krijgt een score van 7, de volgende een score van 6, en zo verder. Voor de denkbeeldige respondent X kan dit bijvoorbeeld de volgende tabel geven:

<i>perspectief</i>	<i>oorzaak</i>	<i>omstandigheden</i>	<i>oplossing</i>
sociale pathologie	3	2	7
sociale desorganisatie	6	4	5
afwijkend gedrag	7	5	2
waardeconflicttheorie	4	7	6
kritische theorie	2	3	1
labeling	5	1	4
sociaal constructivisme	1	6	3

De scores kunnen in een matrix worden gezet die de mening van de respondent over de stellingen weergeeft, voor respondent X uit het voorbeeld hierboven geeft dat:

$$\begin{pmatrix} 3 & 6 & 7 & 4 & 2 & 5 & 1 \\ 2 & 4 & 5 & 7 & 3 & 1 & 6 \\ 7 & 5 & 2 & 6 & 1 & 4 & 3 \end{pmatrix}$$

Door twee van dit soort matrices van elkaar af te trekken krijgt men een matrix die het verschil tussen de voorkeuren van twee respondenten weergeeft. We nemen het verschil tussen de matrix van respondent X en Y:

$$\begin{pmatrix} 3 & 6 & 7 & 4 & 2 & 5 & 1 \\ 2 & 4 & 5 & 7 & 3 & 1 & 6 \\ 7 & 5 & 2 & 6 & 1 & 4 & 3 \end{pmatrix} - \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 7 & 5 & 6 \\ 4 & 1 & 5 & 2 & 6 & 3 & 7 \\ 7 & 6 & 2 & 5 & 4 & 1 & 3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 & 4 & 4 & 0 & -5 & 0 & -5 \\ -2 & 3 & 0 & 5 & -3 & -2 & -1 \\ 0 & -1 & 0 & 1 & -3 & 3 & 0 \end{pmatrix}$$

Vervolgens kunnen de absolute waarden van de getallen in deze resulterende matrix worden opgeteld tot een enkel getal dat het verschil weergeeft:

$$2 + 4 + 4 + 0 + 5 + 0 + 5 + 2 + 3 + 0 + 5 + 3 + 2 + 1 + 0 + 1 + 0 + 1 + 3 + 3 + 0 = 44$$

Door dit getal te delen door het maximale verschil ($3 \cdot (6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1) = 72$) kan het worden omgezet in een percentage dat een duidelijke weergave geeft van het verschil in zienswijze tussen twee respondenten:

$$Verschil_{max} = 3 \cdot (6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1) = 72$$

$$44 \div 72 = 0,61 = 61\%$$

Het verschil in zienswijze tussen de denkbeeldige respondenten uit dit voorbeeld is 61 procent.

Wederzijdse afhankelijkheid

Het construct wederzijdse afhankelijkheid is een score tussen 1 en 5 die zowel de onderlinge afhankelijkheid tussen twee respondenten en het evenwicht hierin weergeeft. Deze variabelen worden gemeten door de respondent te vragen naar de afhankelijkheid van de respondent van anderen en omgekeerd. Per samenwerkingsrelatie zijn er dus vier metingen. De antwoorden worden van een score voorzien, oplopend van 1 tot en met 5. Deze worden als volgt gecombineerd tot de variabele wederzijdse afhankelijkheid:

$$\text{Wederzijdse afhankelijkheid}_{AB} = \frac{(WA_{A:AB} + WA_{B:AB})}{4}$$

$$WA_{A:AB} = \text{Afhankelijkheid}_{A:AB} + \text{Afhankelijkheid}_{A:BA} - |\Delta \text{Afhankelijkheid}_{A:AB}|$$

$$\Delta \text{Afhankelijkheid}_{A:AB} = \text{Afhankelijkheid}_{A:AB} - \text{Afhankelijkheid}_{A:BA}$$

Waarin:

$WA_{A:AB}$ is de door respondent A gepercipieerde wederzijdse afhankelijkheid met B

$\text{Afhankelijkheid}_{A:AB}$ is de door A gepercipieerde afhankelijkheid van A van B

$\text{Afhankelijkheid}_{A:BA}$ is de door A gepercipieerde afhankelijkheid van B van A

Vertrouwen, informatie en controle

Het construct vertrouwen is een score tussen 1 en 5. In het interview wordt een respondent tweemaal gevraagd naar het normconform handelen van anderen (vraag 11 en 12). De antwoorden worden van een score voorzien, oplopend van 1 tot en met 5. Door het gemiddelde van de twee waarden te nemen, wordt de waarde van het vertrouwen berekend. Op dezelfde manier kunnen de omvang van de informatie (vraag 13 en 14) en controle (vraag 15 en 16) van een respondent over anderen worden berekend.

Gemak communicatie

De respondenten hebben een vraag (vraag 17) beantwoord over hoe moeizaam de communicatie gaat met anderen. De antwoorden worden van een score voorzien, oplopend van 1 tot en met 5. Door het gemiddelde van de twee scores in een samenwerkingsrelatie te berekenen komt men tot een score voor hoe moeizaam de communicatie gaat in een samenwerkingsrelatie. Door deze scores van zes af te trekken, blijft er een score tussen 1 en 5 over dat het gemak van communicatie in een samenwerkingsrelatie weergeeft. Schematisch:

$$\text{Gemak communicatie}_{AB} = 6 - \left(\frac{\text{moeite communicatie}_{AB} + \text{moeite communicatie}_{BA}}{2} \right)$$

Innovativiteit

De respondenten wordt gevraagd naar innovativiteit van anderen (vraag 18). De antwoorden worden van een score voorzien, oplopend van 1 tot en met 5. Door het gemiddelde te nemen van de score die een respondent aan een tweede geeft en de score die de tweede aan de eerste

Bijlage

respondent geeft, kan er een waarde tussen de 1 en 5 worden berekend die aangeeft in welke mate innovativiteit in een samenwerkingsrelatie voorkomt.

Cognitieve afstand

Door de waarden voor 'Gemak communicatie' en 'Innovativiteit' te gebruiken is het mogelijk om een waarde tussen 1 en 5 voor cognitieve afstand te construeren⁷:

$$Cognitieve\ afstand_{AB} = \frac{6 - Gemak\ communicatie_{AB} + Innovativiteit_{AB}}{2}$$

---

⁷ In feite kan dit construct voor cognitieve afstand ook worden berekend door het gemiddelde te nemen van de vier waarden die corresponderen met de antwoorden die de twee respondenten bij vraag 18 en 19 over elkaar hebben gegeven.